

2016. I–IV. negyedév

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

A KSH JELENTI
GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM

2016. I–IV. negyedév

Budapest, 2017

© Központi Statisztikai Hivatal, 2017

ISSN 1219–6754

A kézirat lezárásának dátuma: 2017. március 2.

Készült a Tájékoztatási igazgatóságon,
a KSH összes szakstatisztikai főosztályának közreműködésével

Felelős kiadó: Dr. Vukovich Gabriella elnök

Felelős szerkesztő: Kátainé Marosi Angéla főosztályvezető

Vezető szerkesztő: Novák Géza osztályvezető

Készítették:

Deák Tiborné, Herzog Tamás, Hidas Zsuzsanna
Jávorszkyé Nagy Anikó, Kelemen Nóra, Kovács Andrea, Kovács Krisztián,
Novák Zoltán, Retz Tamás, Varsányi Tamás

A KSH honlapján az adatbázisban és a kész táblarendszerekben folyamatosan frissülnek az adatok,
valamint elérhetők a szakstatisztikánkénti részletes módszertani információk.

A honlap elérhetősége: www.ksh.hu

Kész táblák: Adatok menü, Táblák (STADAT) almenü

Adatbázis: Adatok menü, Tájékoztatási adatbázis almenü

Módszertani információk: Adatok menü, Módszertani információk (metaadatok) almenü

kommunikacio@ksh.hu

06-1-345-6789 (telefon), 06-1-345-6788 (fax)

Borítóterv: Lounge Design Kft.

Nyomdai Kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2017.022

TARTALOM

GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM, 2016. JANUÁR–DECEMBER	4
Összefoglalás.....	4
RÉSZLETES ÁTTEKINTÉS	14
<i>Makrogazdasági és pénzügyi folyamatok</i>	<i>14</i>
Hazai és nemzetközi makrogazdasági folyamatok.....	14
Külkereskedelem	20
<i>Ágazati teljesítmények.....</i>	<i>25</i>
Mezőgazdaság.....	25
Ipar	30
Építőipar.....	36
Lakásépítés, ingatlanforgalom	37
Kiskereskedelem.....	40
Turizmus, vendéglátás.....	41
Szállítás, közlekedés.....	43
Energia	45
Mezőgazdasági termelői árak.....	47
Ipari termelői árak.....	47
Fogyasztói árak	48
<i>Társadalmi és jövedelmi folyamatok</i>	<i>51</i>
Demográfiai helyzet.....	51
Foglalkoztatottság, keresetek	52
Személy sérüléssel közúti közlekedési balesetek.....	64
FÜGGELÉK	65

GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM, 2016. JANUÁR–DECEMBER

Összefoglalás

Hazai és nemzetközi makrogazdasági és pénzügyi folyamatok

- 2016 folyamán a **globális gazdaságot** bővülés jellemezte, a folyamatok alakulására a nyersanyagok árának csökkenése és az alacsony hozamszintek mellett az átalakulóban lévő kínai gazdaság teljesítménye volt hatással. A túlnyomórészt fejlett országokat tömörítő OECD egészére számított GDP volumene – folyamatos emelkedés mellett – 2016-ban átlagosan 1,7%-kal¹ meghaladta az egy évvel korábbi szintet.
- 2016-ban a meghatározó nemzetgazdaságok közül **Kína** gazdasági teljesítménye átlagosan 6,7, az **Egyesült Államoké** 1,6, **Japáné** 1,0%-kal nőtt az előző évhez képest.¹
- A rendelkezésre álló előzetes adatok alapján 2016 egészében az **uniós tagországok** gazdasági teljesítménye emelkedett az egy évvel korábbihoz mérten, a nagyobb súlyú nemzetgazdaságok közül az Egyesült Királyságé 1,8, Németországé 1,9%-kal.²
- A magyar gazdaság teljesítménye 2013 folyamán növekedési pályára állt, ami 2016-ban folytatódott. **Hazánk bruttó hazai terméke** – a KSH gyorsbecslése szerint – **2016 IV. negyedévében 1,6%-kal nőtt** az előző év azonos időszakához képest. A bővüléshez számottevően hozzájárult a piaci szolgáltatások és a mezőgazdaság teljesítménye, miközben az iparé stagnált, az építőipar ugyanakkor visszafogta a növekedést. A szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint a gazdasági teljesítmény az előző év azonos időszakához viszonyítva – az uniós átlagnál kisebb mértékben – 1,5, az előző negyedévhez képest 0,4%-kal bővült.
- **2016-ban** a GDP volumene – folyamatos éven belüli emelkedés mellett – 2,0%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A bővülés forrása elsősorban a piaci alapú szolgáltatások és a mezőgazdaság teljesítménynövekedése volt, az építőipar ugyanakkor visszafogta a bővülést. A GDP volumenemelkedése veszített a – korábbi

¹ Szezonálisan kiigazított adatok szerint. Forrás: az OECD adatbázisa.

² Az EU-28 egészére számolt 2016. évi GDP-növekedési ütem nem állt rendelkezésre. Forrás: az Eurostat adatbázisa.

években tapasztalt – lendületéből (a bruttó hazai termék 2014-ben 4,0, 2015-ben 3,1%-kal haladta meg az egy évvel korábit).

- A **külkereskedelmi termékforgalomban 2016-ban** – az első becslés szerint – a kivitel **értéke** 93,3 milliárd eurót tett ki, 3,1%-kal nagyobb összeget, mint 2015-ben. A behozatal értéke 83,3 milliárd euró volt, 1,7%-kal több, mint egy évvel korábban. A forgalom növekedési üteme exportban az elmúlt három, importban az elmúlt négy évet tekintve a legalacsonyabb volt. Külkereskedelmünk a tavalyi évet 10,0 milliárd eurós aktívummal zárta, ami a mérleg 1,4 milliárd eurós javulását jelenti az egy évvel korábbihoz képest. Egyenlegünk 2015-höz hasonlóan 2016-ban is javult, a többlet korábban nem tapasztalt nagyságú volt.
- **2016. január–novemberben** a kivitel **volumene** 4,4, a behozatalé 4,7%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A forgalom **forintban mért árszínvonala** mérséklődött a 2015. azonos időszakához képest, az exportban 1,0, az importban 2,8%-kal. Az import árszínvonalának az exporttét meghaladó mértékű csökkenése hatására a **cserearány** 1,9%-kal javult. A január–novemberi időszak átlagában a **forint** az euróhoz és a dollárhoz képest is 0,6%-kal gyengébb volt, mint 2015 első tizenegy hónapjában.

Ágazati teljesítmények

- A mezőgazdasági számlarendszer előzetes adatai szerint 2016-ban a **mezőgazdaság bruttó hozzáadott értéke** folyó áron 13, előző évi áron 18%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A mezőgazdaság **kibocsátásának** értéke folyó alapon 2016-ban 5,3, volumene 8,7%-kal nőtt az árak mérséklődése mellett.
- A kibocsátás 60%-át adó **növénytermesztés** kibocsátási értéke 8,2, volumene 13%-kal emelkedett, az árak 4,1%-kal csökkentek. A 33%-os arányt képviselő **állattenyésztésben** a kibocsátási érték 1,1, a volumen 3,1%-kal emelkedett, az árak 2,0%-kal mérséklődtek.
- Az **Agrárium 2016 gazdaságszerkezeti összeírás** előzetes adatai szerint az országban 9 ezer gazdasági szervezet és 416 ezer egyéni gazdaság folytatott mezőgazdasági tevékenységet 2016-ban. Küszöbérték alatti mezőgazdasági tevékenységet mintegy 900 ezer háztartásban végeztek. Mind a gazdasági szervezetek, mind az egyéni gazdaságok 84%-a használt földterületet, előbbiek 31, utóbbiak 62%-a tartott állatot. Az egyéni gazdaságok 2016-ban átlagosan 7,6 hektáron, a gazdasági szervezetek 253 hektáron gazdálkodtak.

- A szántók 44%-a gazdasági szervezetek használatában volt, a konyhakertek (95%), a gyümölcsösök (75%) és a szőlőterületek (77%) művelésében ugyanakkor az egyéni gazdaságok túlsúlya jellemző. Az állatfajok közül a gazdasági szervezetekben a baromfi és a sertés (37, illetve 36%), az egyéni gazdaságokban a baromfi és szarvasmarha (37, illetve 24%) tartása volt a leggyakoribb.
- 2016 tenyészidőszakának meleg és csapadékos időjárása kiemelkedő **terméseredményeket** hozott. Az előzetes adatok szerint a burgonya kivételével az őszi betakarítású növények termésmennyisége magasabb volt az előző évinél. Gabonából 5,4%-kal kisebb területről 18%-kal több termett. Rekordtermést takarítottak be repceből és napraforgóból, az előző évinél 49, illetve 22%-kal többet, és a kukorica termésátlaga is rekordot döntött.
- 2016-ban folytatódott a **szarvasmarha-állomány** növekedése, a 838 ezres december 1-jei állomány 17 ezerrel nagyobb volt az egy évvel korábinál. A **sertések** száma 237 ezerrel, a **tyúkállomány** 436 ezerrel, a **juhok** száma 32 ezerrel csökkent.
- **2016 decemberében az ipari termelés**³ volumene 0,5%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. Munkanaphatástól megtisztítva a kibocsátás 1,9%-kal emelkedett (2016 decemberében eggyel kevesebb munkanap volt, mint egy évvel korábban). Az ipari értékesítési irányok közül a belföldi értékesítés volumene decemberben 3,9%-kal nőtt, az exporté 4,2%-kal csökkent 2015 azonos időszakához képest. Az ipar nemzetgazdasági ágai közül a **feldolgozóipar** termelése 2016 decemberében gyakorlatilag stagnált (+0,1%), míg a csekély súlyú **bányászaté** 11%-kal visszaesett az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az **energiaipar** (villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás) kibocsátása 1,5%-kal mérséklődött. A három legjelentősebb alág közül az elektronikai ipar termelése 3,4, az élelmiszeriparé 1,9%-kal emelkedett, a járműgyártásé 6,9%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól.
- A decemberi ipari kibocsátás az **előző hónaphoz képest** – a szezonális és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,5%-kal bővült.
- **2016-ban az ipari termelés** volumene – hullámozó teljesítmény mellett – 0,9%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. Az összes értékesítés közel kétharmadát adó exporteladások volumene 0,4%-kal nőtt, a több mint egyharmadát adó belföldi eladásoké 1,2%-kal csökkent. Az ipari ágak közül a **feldolgozóipar** termelése 1,4%-

³ Az ipar összesen adata a teljes iparra, a többi adat a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások körére vonatkozik.

kal bővült, az **energiaipar** stagnált, a kis súlyt képviselő **bányászat** 20%-kal visszaesett.

- 2016 egészében a kibocsátás volumene 8 feldolgozóipari ágában emelkedett, a legnagyobb mértékben (9,3%) a szinte teljes egészében külfiacra termelő **elektronikai iparban**. (Az alágon belül a legjelentősebb súlyú elektronikus fogyasztási cikkek gyártása 5,1%-kal növekedett.) Szintén a feldolgozóipari átlagot meghaladó mértékben bővült a **villamos berendezés gyártása** (6,4%), a **fa-, papír- és nyomdaipar** (6,2%), az **egyéb feldolgozóipar** (4,3%), a **kohászat, fémfeldolgozás** (3,8%), valamint a **gumi-, műanyag- és építőanyagipar** (3,1%). A termelés 11%-át adó **élelmiszeripar** (élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása) kibocsátása 1,4, ezen belül a legnagyobb alágazat, a húsipar 4,5%-kal emelkedett. Az élelmiszeripari értékesítés mindkét irányba nőtt: a belső kereslet 1,6, a külső 1,2%-kal. A feldolgozóipari termelésen belül legnagyobb súlyú (30%) alágnak számító **járműgyártás** termelése 0,3%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A két meghatározó – az alág kibocsátásából együttesen 97%-kal részesedő – járműipari alágazat közül a közúti gépjármű gyártása 4,4%-kal csökkent, a közúti jármű alkatrészének gyártása 6,1%-kal bővült.
- Öt feldolgozóipari alág termelése csökkent 2016 folyamán, a legnagyobb mértékben (11%) a **gép, gépi berendezés gyártás**é. Szintén mérséklődött a kibocsátás a **gyógyszergyártásban** (2,0%), a **vegyi anyag, termék gyártásában** (0,7%), a **textil- és bőripar** (0,3%), valamint a **kocsygyártás, kőolajfeldolgozás** (0,2%) területén.
- Az előző évhez képest 2016 egészében az ipari termelés három **régióban**⁴ – Nyugat-Dunántúlon (4,1%), Közép-Magyarországon (3,7%) és Észak-Alföldön (2,3%) – csökkent, a többi négy régióban 2,1 és 15% közötti mértékben nőtt, a legnagyobb mértékben a kis súlyú Dél-Dunántúlon.
- 2016 decemberében a megfigyelt feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene 2,1%-kal csökkent, ezen belül az új belföldi rendeléseké 2,8%-kal nőtt, az új exportrendeléseké 2,5%-kal mérséklődött az előző év azonos időszakához képest. Az összes **rendelésállomány** volumene december végén 3,2%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A két legtöbbet termelő alág közül a járműgyártás rendelésállománya 2,6%-kal magasabb, az elektronikai iparé 4,0%-kal alacsonyabb volt a 2015. decemberéhez viszonyítva.

⁴ Telephely szerinti adatok alapján.

- **2016 decemberében az építőipari termelés volumene** 15%-kal elmaradt az előző év azonos időszakától. Mindkét építményfőcsoportban csökkent a termelés: az épületek építésében 5,8, az egyéb építményekében 25%-kal.
- Az **építőipari termelés volumene** – a 2015. évi 3,0%-os növekedés után – **2016-ban** átlagosan 19%-kal kisebb volt az egy évvel korábbinál, az épületek építéséé 3,7, az egyéb építményeké 33%-kal csökkent. A csökkenést főként az uniós forrásból végzett munkák 2015. végi befejeződése okozta.
- Az **új építőipari szerződések** volumene **decemberben** jelentősen, 114%-kal emelkedett, **2016-ban** éves szinten átlagosan 7,2%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Az új szerződések decemberi növekedése következtében az építőipari vállalkozások **szerződésállományának** volumene a hó végén 89%-kal meghaladta az egy évvel korábbi, nagyon alacsony bázist.
- Az **építőipar termelői árai 2016 IV. negyedévében** 3,0%-kal emelkedtek az előző év azonos időszakához viszonyítva, az előző negyedévhez képest 0,7%-kal nőttek. Éves szinten 2,8%-kal voltak magasabbak a 2015. évihez képest.
- 2016-ban élénkült a lakásszektor, éves szinten 9994 **új lakás épült**, 31%-kal több, mint egy évvel korábban. Valamennyi településtípusban nőtt az épített lakások száma, az átlagnál nagyobb emelkedés jellemezte a megyei jogú városokat (49%), illetve Budapestet (44%). Az építésügyi szakhatóságok **által kiadott lakásépítési engedélyek és az új lakások építésére vonatkozó egyszerű bejelentések** száma együttesen 31 559 volt, a 2015. évi több mint két és félszerese. A használatba vett lakások **átlagos alapterülete** 94 m²-t tett ki, 7 m²-rel kevesebbet az egy évvel korábbinál. Éves szinten 2485 **lakás szűnt meg**, a 2015. évinél 24%-kal több.
- A szolgáltató ágazatok közül a **kiskereskedelmi üzletek forgalmának** volumene **2016 decemberében** 2,8, **az év egészében** 4,5%-kal nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva. (A naptárhatástól megtisztított adatok szerint 3,3, illetve 4,6%-os volt az emelkedés.) 2016-ban az összforgalom csaknem felét kitevő **élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletek** eladásai 2,7%-kal meghaladták az előző év azonos időszakit. Ezen belül a forgalom több mint háromnegyedét lebonyolító vegyes termékkörű üzleteké 3,0, az élelmiszer-, ital-, dohányáru-szaküzleteké 1,9%-kal lett nagyobb. A **nem élelmiszertermék jellegű üzletek** forgalma 6,6%-kal növekedett, ezen belül a használatcikk-üzletek kivételével a többi tevékenységcsoportban emelkedett az eladás. Az **üzemanyag-töltő állomások** üzemanyag-eladási forgalma – csökkenő árak mellett – 5,1%-kal bővült.
- A kiskereskedelmen kívül számba vett **gépjármű- és járműalkatrész-üzletek** forgalmában 5,3%-os emelkedést mértünk.

- **2016 decemberében a kereskedelmi szálláshelyeken** a belföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma 8,6, a külföldiek által eltöltötteké 21%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A szálláshelyek vendégéjszakáiban mért forgalma összességében 14%-kal meghaladta az egy évvel korábbit.
- **2016-ban** a kereskedelmi szálláshelyeken a vendégek és a vendégéjszakák száma egyaránt 7,0%-kal emelkedett 2015-höz képest. A külföldi vendégek és az általuk eltöltött vendégéjszakák száma 7,7, illetve 6,9%-kal nagyobb volt az előző évinél. A belföldiek esetében hasonló mértékű, 6,3, illetve 7,1%-os volt a bővülés. A vendégéjszakák háromnegyedét fogadó szállodákban a vendégek száma 7,5, a vendégéjszakáké 7,4%-kal nőtt.
- A **turisztikai régiók** mindegyikében emelkedett a vendégéjszakákban mért vendégforgalom: a legnagyobb mértékben, 15%-kal a Közép-Dunántúl régióban, míg a forgalom közel 40%-át kitevő Budapest-Közép-Dunavidék régióban 7,0%-kal.
- A kereskedelmi szálláshelyek összesen 402 milliárd forint **bruttó árbevétel**t értek el, folyó áron 9,1%-kal többet, mint 2015-ben. A bevételek közel hattizede a szállásdíjakból származott, ami 11%-kal több volt az előző évinél.
- A **vendéglátóhelyek eladási** forgalma 2016-ban meghaladta az 1000 milliárd forintot, ami 6,2%-os bővülést jelent az előző évihez képest.

Termelői és fogyasztói árak

- A **mezőgazdasági termelői árak** 2016-ban 3,8%-kal csökkentek az előző évhez mérten. A növényi termékek ára 5,7, az élő állatok és állati termékeké 0,6%-kal mérséklődött. A **ráfordítási árak** 1,5%-kal alacsonyabbak voltak az előző évinél, ami a folyó termelőfelhasználás árszínvonalának 2,1%-os csökkenéséből és a mezőgazdasági beruházások árainak 1,9%-os növekedéséből adódott.
- **2016 decemberében** – több mint három évnyi csökkenést követően – megállt az **ipari termelői árak** csökkenése. Hazánkban az ipari termelői árak 2016 decemberében 0,5%-kal növekedtek, ezen belül a belföldi értékesítés árai 1,2, az exportértékesítésiéi 0,2%-kal magasabbak voltak az előző év decemberinél. Az ár-emelkedés mértékét ugyanakkor visszafogták az olcsóbbá váló energiaipari eladások, amit elsősorban az alap- és nyersanyagok világszertei árának süllyedése okozott.
- **2016-ban** az ipari termelői árakat – a megelőző két évhez hasonlóan – a csökkenő tendencia jellemezte, ennek eredményeként az ipari termékekért az egy évvel korábbinál átlagosan 1,7%-kal kevesebbet kellett fizetni. A mérséklődést elsősorban az energiahordozók alacsonyabb árszínvonalára okozta.
- A **belföldi értékesítés árai** negyedik éve csökkennek, 2016-ban 3,0%-kal mérséklődtek az előző évhez képest. A hazai értékesítés mintegy harmadát adó

energiaipar értékesítési árai – az energiahordozók világszertei áralkulásával összefüggésben – 5,8%-kal elmaradtak az egy évvel korábbtól. A feldolgozóiparban a belföldi eladási árak 2,0%-kal alacsonyabbak voltak, ezen belül az alágak többségében emelkedtek. A hazai értékesítésen belül legnagyobb súlyúnak számító kokszyártás, kőolaj-feldolgozás területén – az alapanyagok világszertei áralkulásával összefüggésben – 11%-kal csökkentek az árak. Az élelmiszertári értékesítési árak 0,3%-kal emelkedtek.

- Az elmúlt évek áremelkedését követően 2016-ban az **ipari exportértékesítés árai** 1,0%-kal mérséklődtek 2015-höz képest. A két legnagyobb értékű exportértékesítést realizáló feldolgozóipari alág közül a járműgyártásban 1,4%-kal emelkedtek, az elektronikai iparban 4,3%-kal csökkentek az árak.
- A **fogyasztói árak 2016-ban** összességében átlagosan 0,4%-kal emelkedtek. Az egyéb cikkek (gyógyszerek, járműüzemanyagok, lakással, háztartással és testápolással kapcsolatos, valamint a kulturális cikkek) ára csökkent a legnagyobb mértékben (–2,2%) annak ellenére, hogy decemberben begyűrűzött a kőolaj világszertei árának emelkedése. A háztartási energia ára 0,1%-kal mérséklődött, ezen belül a főbb rezsitételeké (elektromos energia, vezetékes gáz, távfűtés) nem változott. A ruházatkodási cikkek az átlaggal megegyezően drágultak, a tartós fogyasztási cikkek áremelkedése kissé magasabb volt (0,5%) annál. Az élelmiszertárak együttesen 0,7%-kal nőttek, az árváltozást leginkább a sertésbús árának mérséklődése, valamint a cukor, a burgonya, az idényáras gyümölcsök és zöldségfélék drágulása befolyásolta. A szolgáltatások árszínvonala 1,5%-kal nőtt, ezen belül a kulturális és szabadidős szolgáltatásoké 1,7, a lakbér, lakásszolgáltatásé 1,4, a közlekedési szolgáltatásoké 0,8%-kal. 2016-ban a megelőző négy évhez hasonlóan a szeszes italok, dohányárak drágultak a legnagyobb mértékben (2,3%). **2017 januárban** folytatódott a fogyasztói árak előző év utolsó harmadában tapasztalt emelkedése. Az árszínvonal átlagosan 2,3%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban.

Társadalmi és jövedelmi folyamatok

- Az előzetes **népmozgalmi adatok** alapján **2016-ban** 93 100 **gyermek született**, 1,5%-kal (1410-zel) több az egy évvel korábbinál. A születési arányszám a 2015. évi 9,3 ezrelékről 9,5 ezrelékre emelkedett. A 2015. évi, magas bázishoz képest 3,6%-kal kevesebben, 126 900-an **haltak meg**, a halálozási arányszám – 0,5 ezrelékpontos csökkenés mellett – 12,9 ezreléket tett ki. A **természetes fogyás** 33 800 fő volt, 16%-kal kevesebb az egy évvel korábbinál. A **csecsemőhalandóság** az eddigi legalacsonyabb szintre csökkent, ezer újszülött közül 3,9 nem érte meg az egyéves

kort, ami 0,3 ezrelékpontos mérséklődés 2015-höz képest. 2016 folyamán 51 800 pár kötött **házasságot**, 12%-kal (5663-mal) több, mint egy évvel azelőtt.

- Az időszak végén a 2011. évi népszámlálás adatai alapján továbbvezetett **népesség becsült lélekszáma** – a nemzetközi vándorlás figyelembevételével – 9 millió 799 ezer fő volt.
- **2016-ban** bővült a foglalkoztatottság, és mérséklődött a munkanélküliség az előző évihez képest. A 15–74 éves **foglalkoztatottak száma** átlagosan 4 millió 352 ezer fő volt, 141 ezerrel több, mint 2015-ben. (A foglalkoztatottak számának 2016. évi szintje a munkaerő-felmérés 24 éves történetének legmagasabb értéke.) A 15–64 évesek közé 4 millió 309 ezer foglalkoztatott tartozott, számuk egy év alatt 134 ezer fővel (3,2%-kal) nőtt, miközben **foglalkoztatási arányuk** 2,6 százalékponttal magasabb, 66,5% lett. A foglalkoztatás bővülése a férfiak körében nagyobb mértékű volt, mint a nőknél (2,7 és 2,4 százalékpont), előbbiek foglalkoztatási aránya 73,0, utóbbiaké 60,2%-ra emelkedett. A munkaerőpiacon kis számban jelen lévő 15–24 éves fiatalok, a legjobb munkavállalási korú, 25–54 évesek, továbbá az 55–64 évesek körében a foglalkoztatottak száma és aránya egyaránt nőtt.
- A 15–64 éves népesség körében a **munkanélküliek száma** átlagosan 234 ezer fő volt, negyedével (73 ezer fővel) kevesebb a 2015. évinél, miközben a **munkanélküliségi ráta** 1,7 százalékpontos csökkenés mellett 5,1%-ot tett ki. A nőket némileg alacsonyabb szintű munkanélküliségi ráta jellemezte, mint a férfiakat (5,1 és 5,2%), egyúttal a nők körében mérséklődött nagyobb mértékben a munkanélküliség (2,0, a férfiaknál 1,5 százalékponttal). Éves összehasonlításban a 15–24 éves fiatalok, a 25–54 évesek, illetve az 55–64 évesek munkanélküliségi mutatói egyaránt csökkentek. A **munkanélküliek** 48,4%-a **tartósan**, azaz legalább egy éve munkanélküli, arányuk 1,0 százalékponttal meghaladta a 2015. évit, míg a **munkakeresés átlagos időtartama** egy év alatt nem változott, 18,4 hónap maradt.
- **2016. decemberben** a teljes munkaidőben alkalmazásban állók nemzetgazdasági szintű⁵ **bruttó átlagkeresete** 288 800 forint volt, 5,7%-kal több az előző év azonos időszakánál. A családi adókedvezmény nélküli **nettó átlagkereset** – 7,3%-os növekedés mellett – 192 100 forintot tett ki, a családi adókedvezményt is figyelembe véve pedig 199 300 forintra becsülhető.
- **2016. január–decemberben** a teljes munkaidőben alkalmazásban állók nemzetgazdasági szinten átlagosan havi **bruttó** 263 200 forintot kerestek, ami 6,1%-os növekedés a 2015. évihez képest. A családi adókedvezmény nélkül számított **nettó átlagkereset** 175 000 forintos összege a bruttó bér átlagát meghaladó mértékben,

⁵ A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél.

7,8%-kal emelkedett. (2016-ban a személyijövedelemadó-kulcs 1 százalékponttal csökkent az előző évekhez viszonyítva, emiatt a bruttó és a nettó keresetek növekedési üteme 2016 januárjától ismét eltér egymástól.) A családi adókedvezményt is figyelembe véve a nettó átlagbér 182 200 forintra becsülhető.

- A **közfoglalkoztatottak nélküli** bruttó átlagkereset 6,5, a nettó 8,1%-kal emelkedett 2016-ban az előző évihez mérten.
- A vállalkozásoknál 7,0, a közfoglalkoztatottak nélkül a közszférában 11,2, a nonprofit szervezeteknél 7,3%-kal magasabb lett a nettó átlagkereset az egy évvel korábbihoz képest.
- A fogyasztói árak 0,4%-os emelkedése mellett a **családi adókedvezmény nélküli reálkereset** 7,4%-kal haladta meg a 2015. évit.
- A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell számítása szerint a **keresetek – családi adókedvezmény figyelembevételével számított – reálértéke** 7,2%-kal volt magasabb a 2015. évinél. A legnagyobb mértékű, 8,7%-os emelkedés a két gyermeket nevelők körében történt, a személyijövedelemadó-kedvezmény szabályainak elmúlt évi módosításának köszönhetően.
- A költségvetési és a nonprofit szférában dolgozók egy része, mintegy 142 ezer fő – a 2011–2012. évi adó- és járulékváltozások ellentételezését szolgáló – a keresetbe nem tartozó **kompenzációban** részesült, a juttatás havi összege átlagosan bruttó 9400–9400 forint volt 2016-ban.
- A **személy sérüléssel közúti közlekedési balesetek** száma a 2012. évi mélypont óta évről évre enyhén emelkedik, 2016-ban 1,8%-kal történt több baleset, mint az előző évben. A 16,6 ezer balesetben 607-en veszítették életüket, 5,5 ezren súlyosan, közel 16 ezren könnyen sérültek.
- Ittasan a balesetek 9,6%-át okozták. A segédmotorosok által előidézett balesetek 24, a kerékpárosok által okozott balesetek 21%-ában játszott szerepet az alkohol.

Összefoglaló adatok

Mutató	2016	2016. I. negyedév	2016. II. negyedév	2016. III. negyedév	2016. IV. negyedév
	volumenváltozás az előző év azonos időszakához képest, %				
Bruttó hazai termék (GDP)	2,0 ⁺	1,1	2,8	2,2	1,6 ⁺
Beruházás	..	-12,6	-20,3	-9,3	..
A háztartások tényleges fogyasztása	..	3,8	4,9	3,8	..
	a GDP százalékában				
Kormányzati szektor nettó hitelnyújtása, -felvétele	..	-0,7	-0,7	3,3	..
	ezer darab				
Az épített lakások száma	10,0	1,4	2,0	1,9	4,7
Mutató	2016	2016. július– szeptember	2016. augusztus– október	2016. szeptember– november	2016. október– december
	a 15–64 éves népességén belül, %				
Munkanélküliségi ráta	5,1	4,9	4,8	4,5	4,5
Foglalkoztatási arány	66,5	67,1	67,4	67,5	67,5
Mutató	2015	2016. október	2016. november	2016. december	2016. január– december
	száma, fő				
Élveszületések	91 690	8 396 ^R	7 705 ^R	7 861	93 100
Halálozások	131 697	10 985 ^R	10 733 ^R	11 895	126 900
Természetes szaporodás/fogyás	-40 007	-2 589 ^R	-3 028 ^R	-4 034	-33 800
	millió euró				
Külkereskedelmi termékforgalom					
Behozatal értéke	81 865	7 153	7 711	6 728 ⁺	83 295 ⁺
Kivitel értéke	90 460	8 056	8 589	7 284 ⁺	93 274 ⁺
Egyenleg	8 595	903	878	556 ⁺	9 978 ⁺
	változás az előző év azonos időszakához képest, %				
Behozatal volumene	6,3	-2,5	5,1	..	4,7 ^{a)}
Kivitel volumene	7,8	-1,0	6,1	..	4,4 ^{a)}
Mezőgazdasági értékesítés volumene	4,3	9,8 ^R	25,6 ^R	11,6	15,9
Mezőgazdasági termelői árak	0,4	-5,2	-5,5	-4,7	-3,8
Ipari termelés volumene	7,4	-1,8 ^R	0,7 ^R	-0,5	0,9
Ipari belföldi értékesítésének volumene	2,8	-6,5	2,1 ^R	3,9 ^R	-1,2
Ipari exportértékesítés volumene	9,8	-4,1 ^R	0,4	-4,2 ^R	0,4
Feldolgozóipari új rendelések volumene	–	-6,8 ^R	2,3 ^R	-2,1	–
Ipari termelői árak	-0,9	-1,2	-0,5	0,5	-1,7
Építőipari termelés volumene	3,0	-12,6	-14,7	-14,9	-18,8
Kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumene	5,8	2,6	4,5	2,8	4,5
Kereskedelmi szálláshelyek					
összes vendégei	7,9	6,8	14,0	11,5	7,0
összes vendégéjszakai	6,0	6,7	16,4	14,4	7,0
Alkalmazásban állók létszáma	2,5	1,8	2,3	1,9	2,9
Bruttó átlagkereset, nominális	4,3	5,4	8,2	5,7	6,1
Nettó átlagkereset, nominális	4,3	7,0	9,8	7,3	7,8
Fogyasztói árak ^{b)}	-0,1	1,0	1,1	1,8	0,4

.. Nincs adat.

⁺ Előzetes adat.^R Revidált adat.

– A jelenség nem fordult elő.

^{a)} 2016. január–november.^{b)} 2017. január: 2,3%.

RÉSZLETES ÁTTEKINTÉS

Makrogazdasági és pénzügyi folyamatok

Hazai és nemzetközi makrogazdasági folyamatok⁶

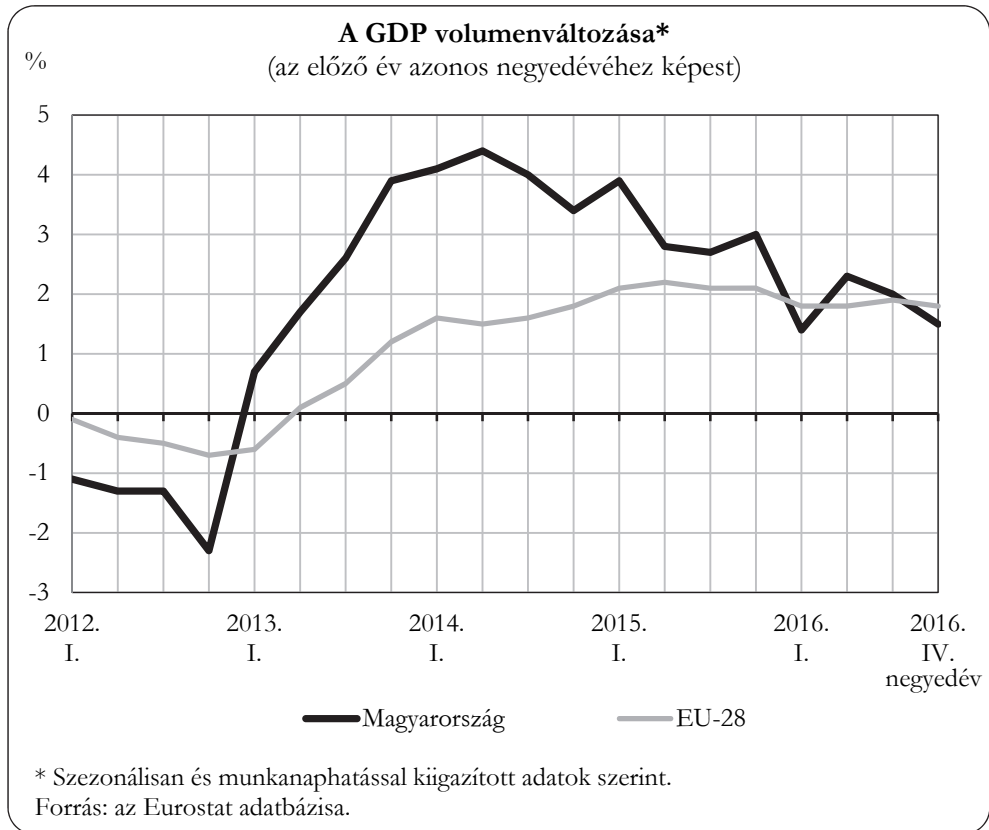
2016 folyamán a **globális gazdaságot** bővülés jellemezte, a folyamatok alakulására a nyersanyagok árcsökkenése és az alacsony hozamszintek mellett az átalakulóban lévő kínai gazdaság teljesítménye volt leginkább hatással. A túlnyomórészt fejlett országokat tömörítő OECD egészére számított GDP volumene – az éven belül egyenletes növekedés mellett – 2016-ban átlagosan 1,7%-kal⁷ meghaladta az egy évvel korábbi szintet. Ennél alacsonyabb növekedési ütemre (1,5%) utoljára 2013-ban volt példa.

A magyar gazdaság 2013 folyamán növekedési pályára állt, ami 2016-ban folytatódott. **Hazánk bruttó hazai terméke** – a KSH gyorsbecslése szerint – **2016 IV. negyedévében** 1,6%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A bővüléshez számottevően hozzájárultak a piaci szolgáltatások és a mezőgazdaság teljesítménye, az iparé stagnált, az építőiparé ugyanakkor visszafogta a növekedést. A szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint a gazdasági teljesítmény az előző év azonos időszakához viszonyítva – az uniós átlagnál kisebb mértékben – 1,5, az előző negyedévhez képest 0,4%-kal bővült.

⁶ Források: Európai Központi Bank; Eurostat; FAO; Fed; Magyar Nemzeti Bank; National Bureau of Statistics of China; Nemzetközi Valutaalap; OECD; U.S. Energy Information Administration.

⁷ Szezonálisan kiigazított adatok szerint. Forrás: az OECD adatbázisa.

1. ábra

2016-ban a GDP volumene – a 2016. I. negyedévi 1,1, a II. negyedévi 2,8, a III. negyedévi 2,2, és a IV. negyedévi 1,6%-os növekedés eredményeként – 2,0%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A bővülés forrása elsősorban a piaci alapú szolgáltatások és a mezőgazdaság teljesítményének növekedése volt, az építőiparé ugyanakkor visszafogta a bővülést.

A gazdasági növekedést felhasználási oldalról erősen visszafogta a beruházási teljesítmény alakulása: a **nemzetgazdasági beruházások** volumene 2016. IV. negyedévében 24, 2016. egészében 20%-kal visszaesett az egy évvel korábbihoz képest. (A beruházási teljesítmény 2015. IV. negyedévében 14, 2015. egészében 7,1%-kal emelkedett.) A csökkenést döntően az okozta, hogy az uniós forrásból finanszírozott fejlesztések többsége 2015. végére befejeződött, ami a költségvetési szervek beruházásait érintette nagyobb mértékben. 2016. egészében a beruházások volumene a fejlesztések közel hattizedét adó, legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások körében 8,9, a költségvetési szervezeteknél 63%-kal esett vissza az előző évihez viszonyítva.

2016-ban a nemzetgazdasági ágak többségében a beruházási teljesítmény csökkent, a legnagyobb mértékben (81%-kal) – az EU-forrásból finanszírozott ivóvízjavító, szennyvíztisztító és hulladékkezelő fejlesztési projektek befejeződésével – a víz- és hulladékgazdálkodás nemzetgazdasági ágban. A – feldolgozóipar után a – második legnagyobb részarányú (13%) rendelkező szállítás, raktározás területén – elsősorban az uniós forrásból finanszírozott útpépítések és -felújítások alacsonyabb volumene miatt – a beruházási teljesítmény 42%-kal kisebb lett. A harmadik legtöbb beruházást realizáló ingatlanügyletek területén 4,9%-kal kevesebb beruházást valósítottak meg.

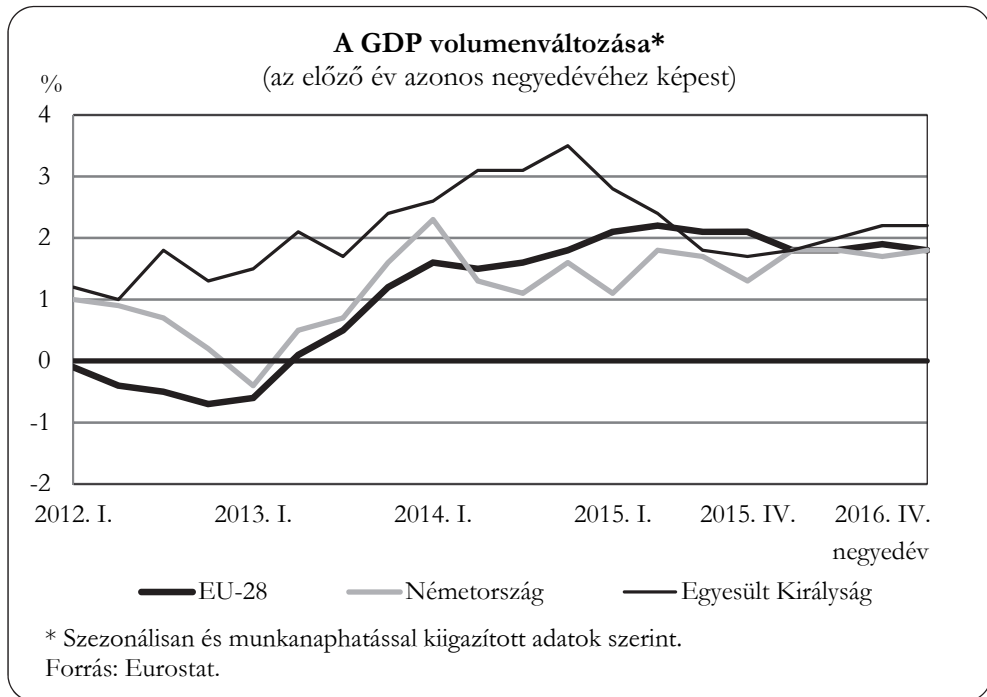
2016-ban a beruházások mindössze négy nemzetgazdasági ágban bővültek, a legnagyobb mértékben (17%-kal) a – kis részarányú – pénzügyi szolgáltatások területén, ahol új számítástechnikai eszközök beszerzése is növelték a teljesítményt. Az összberuházások közel egyharmadát kitevő feldolgozóipar beruházási teljesítménye 7,0%-kal emelkedett. A feldolgozóipari alágak többségében nőtt a beruházási aktivitás, kiemelten a gumi-, műanyag- és építőanyag-ipar területén. A kereskedelemben 10, a művészet, szabadidő területén – a sporttal kapcsolatos fejlesztések eredményeként – 9,0%-kal több beruházást realizáltak.

A rendelkezésre álló előzetes adatok alapján 2016 egészében az uniós tagországok gazdasági teljesítménye emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. Az **Európai Unió** tagországainak együttes GDP-je 2016 IV. negyedévében – a szezonális és munkanaphatással kiigazított index szerint – 1,8%-kal nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva. A nagyobb súlyú nemzetgazdaságok közül az Egyesült Királyság gazdasági teljesítménye 1,8, a hazánk egyik legfontosabb gazdasági partnerének számító Németországé 1,9%-kal bővült.⁸ A régiós versenytársak mindegyikében meghaladta a növekedés üteme az uniós átlagot.⁹

⁸ Az EU-28 egészére számolt 2016. évi GDP-növekedési ütem nem állt rendelkezésre. Forrás: az Eurostat adatbázisa.

⁹ Az Európai Unió gazdasági folyamatait jellemző mutatók (ipar, ipari termelői árak, kiskereskedelem, munkaerő-piac, fogyasztói árak) alakulásáról az adott témakör részletes áttekintésében olvashat.

2. ábra

Az **euróóóna** bruttó hazai terméke 2016 IV. negyedévében – a szezonális és munkanaphatással kiigazított index szerint – 1,7%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A térség gazdasági teljesítményére hatással van az aktív monetáris környezet alakulása is. A defláció elkerülése és a stabil gazdasági növekedés érdekében 2016 márciusában az Európai Központi Bank (EKB) – számos, hitelpiacot élénkítő intézkedés mellett – 0,05%-ról 0,00%-ra csökkentette a jegybanki alapkamat mértékét, részben ez is hozzájárult az alacsony hazai kamatkörnyezet kialakulásához.

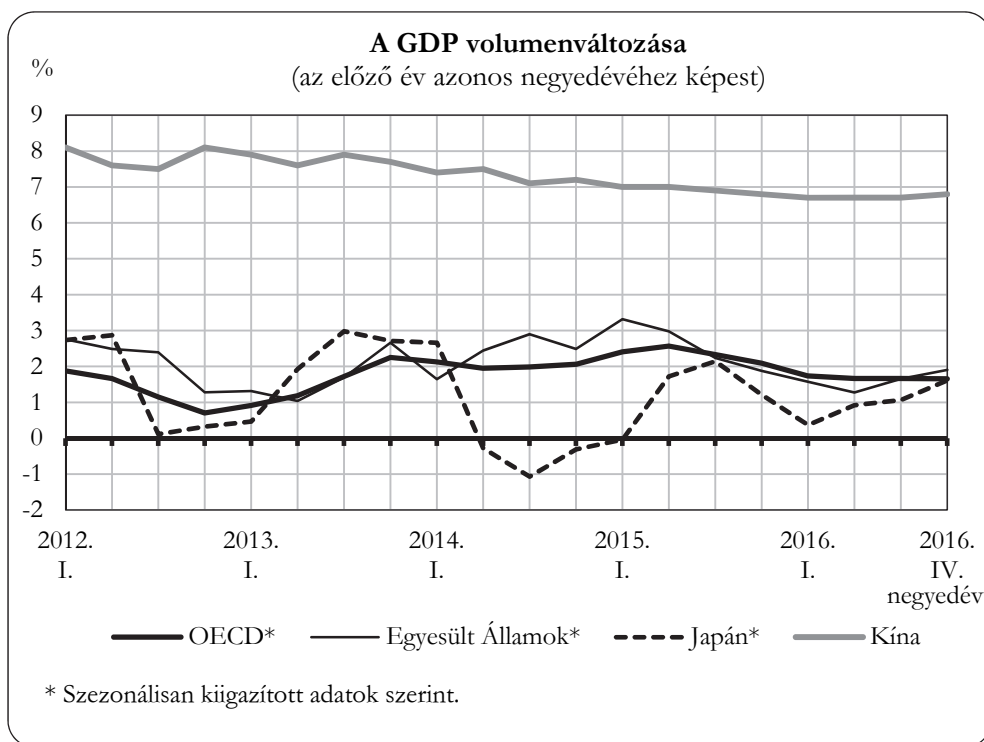
Az **Egyesült Államok** gazdasági teljesítménye 2016 IV. negyedévében 1,9,¹⁰ az év egészében 1,6%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A növekedés forrását elsősorban a háztartások bővülő fogyasztása jelentette, a beruházási teljesítmény és a külkereskedelem visszafogták a GDP emelkedését. A termelési oldalon az ipari termelés 1,0%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. 2016 folyamán a jegybank szerepét betöltő Fed nem változtatott napi kamatcélján (0,00–0,25%). 2016-ban a munkanélküliségi ráta (4,9%) mérséklődése folytatódott, a fogyasztói árak pedig emelkedtek (1,3%) az előző évhez képest.

¹⁰ Szezonálisan kiigazított adatok szerint.

2016-ban – az import terén az egyik legfontosabb külkereskedelmi partnerünknek számító – **Kínában** a GDP volumene 6,7%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. Az ágazatok mindegyikében emelkedett a hozzáadott érték, közülük az iparé 6,0, a kereskedelemé 6,7%-kal.

Japán gazdasági teljesítménye 2016-ban – az időszakon belül gyorsuló ütem mellett – 1,0%-kal bővült az előző évhez képest. (2016 IV. negyedévében a GDP volumene 1,6%-kal nagyobb volt az egy évvel korábbinál.⁵⁾ 2016-ban a háztartások fogyasztása 0,4, a bruttó állóeszköz-felhalmozás 0,8%-kal emelkedett. A gazdasági növekedéshez számottevően hozzájárult a kormányzati fogyasztási kiadások 1,5%-os bővülése. A japán gazdaság termékei és szolgáltatásai iránti külső kereslet az egy évvel korábbinál visszafogottabban, 1,2%-kal nőtt. A japán gazdaságpolitika középpontjában – az alapkamat változatlansága mellett – a likviditás bővítése állt, ennek ellenére 2016-ban a fogyasztói árak gyakorlatilag alig változtak (–0,1%).

3. ábra

2016-ban az euró átlagárfolyama az amerikai dollárhoz képest erősödött az egy évvel korábbihoz viszonyítva, viszont az időszak végén nagymértékben gyengült a dollárral szemben. 2016-ban a **forint átlagárfolyama** az euróval és az amerikai

dollárral szemben egyaránt gyengült: a hazai fizetőeszköz az euróval szemben 0,5, az amerikai dollárral szemben 0,7%-kal kevesebbet ért az előző évihez viszonyítva.

1. tábla

Árfolyamok, 2016

Megnevezés	Árfolyam					Átlagárfolyam	
	időszak elején	minimum értéke	maximum értéke	időszak végi		értéke	változása az előző évhez képest, %
				értéke	változása az előző évhez képest, %		
Forint/amerikai dollár	288,82	268,52	299,71	293,69	2,5	281,44	0,7
Forint/euró	315,68	304,28	317,97	311,02	-0,7	311,46	0,5
Amerikai dollár/euró	1,0898	1,0364	1,1569	1,0541	-3,2	1,1069	-0,2
Brent (amerikai dollár/hordó)	36,28	26,01	54,96	54,96	50,12	43,67	-16,52

Forrás: Eurostat, Magyar Nemzeti Bank, U.S. Energy Information Administration.

2016 folyamán folytatódott az árszínvonal csökkenése a globális **nyers- és alapanyagpiacokon**, ami a termelői árak mérséklődését okozta a nemzetgazdaságok többségében, így hazánkban is. A Nemzetközi Valutaalap által vezetett, minden fontosabb alapanyagot tartalmazó árindex¹¹ átlagosan 10%-kal alacsonyabb volt az egy évvel korábbihoz képest. Ezen belül a visszafogottabb ipari kereslet miatt – és részben a kínai gazdasági folyamatokkal összefüggésben – az ipari alap- és nyersanyagokat tartalmazó árindex 5,5, az energiahordozóké 16%-kal esett vissza.

2016 januárjában az Európában irányadó **Brent** ára – több mint másfél évig tartó erőteljes esés következtében – közel 13 éves mélypontra (26,01 dollár/hordó) süllyedt. A nyersolaj ára február–májusban emelkedett, június–novemberben 45–50 dollár között ingadozott. A kőolaj világpiacán alapvetően a túlkínálat határozta meg a folyamatokat. November végén az OPEC-tagállamok¹² megállapodtak a kitermelés visszafogásában, amihez szervezeten kívüli országok (például Oroszország) is csatlakoztak. Ennek következtében a nyersolaj hordónkénti ára az év végére 54,96 dollárra ugrott, ez 50%-kal magasabb a 2015. végi árhoz képest. Ennek ellenére a kőolaj világpiaci ára 2016 folyamán jóval alacsonyabb szinten mozgott az egy évvel korábbinál: az átlagárfolyam 43,67 dollár volt, ami 17%-os csökkenést jelent.

¹¹ IMF Primary Commodity Price Index.

¹² OPEC: Kőolaj-exportáló Országok Szervezete.

Az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Szervezete (FAO) **globális élelmiszerár-index**¹³ értéke 2016-ban 1,5%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. Az év elején az élelmiszerek árszínvonala több mint öt éves mélypontra került, azóta viszont emelkedő tendencia jellemzi. 2016 folyamán az alindexek közül a legnagyobb mértékben (34%-kal) a cukor ára nőtt az egy évvel korábbihoz képest. (Részben emiatt is Magyarországon a cukor fogyasztói átlagára 20%-kal emelkedett.) Az olajok ára növekedett (11%-kal), a gabonaféléké, a húskészítményeké és a tejtermékeké csökkent (9,6, 7,1, illetve 4,1%-kal).

Külkereskedelem

A **külkereskedelmi termékforgalomban 2016-ban** – az első becslés szerint – a kivitel **értéke** 93,3 milliárd eurót tett ki, 3,1%-kal nagyobb összeget, mint 2015-ben. A behozatal értéke 83,3 milliárd euró volt, 1,7%-kal több, mint egy évvel korábban. A forgalom növekedési üteme exportban az elmúlt három, importban az elmúlt négy évet tekintve a legalacsonyabb volt. Külkereskedelmünk a tavalyi évet 10,0 milliárd eurós aktívummal zárta, ami a mérleg 1,4 milliárd eurós javulását jelenti az egy évvel korábbihoz képest. Egyenlegünk 2015-höz hasonlóan 2016-ban is javult, a többlet korábban nem tapasztalt nagyságú volt.

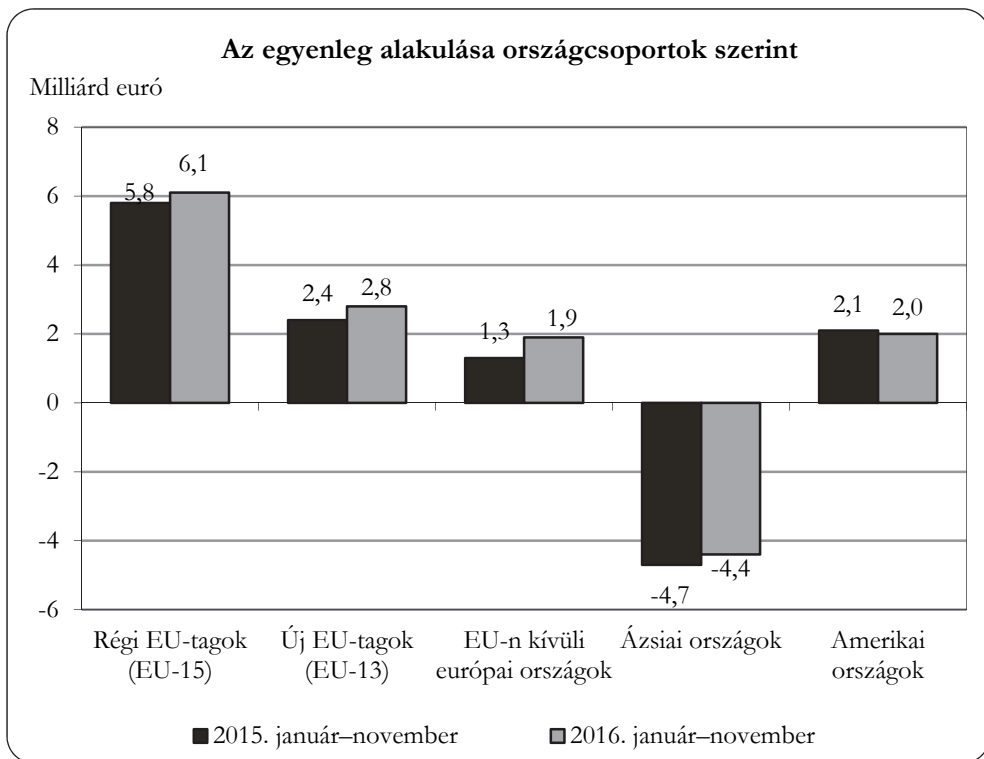
A részletesen feldolgozott, **2016. január–novemberi** adatok szerint a külkereskedelmi termékforgalom **volumene** az exportban 4,4, az importban 4,7%-kal bővült 2015 azonos időszakához viszonyítva. (A kivitel értéke az első tizenegy hónapban 86,0 milliárd, a behozatalé 76,6 milliárd euró volt.)

2016. január–novemberben a forgalom **forintban mért árszínvonala** mérséklődött a 2015. azonos időszakihoz képest: a kivitelben 1,0, a behozatalban 2,8%-kal. Az import árszínvonalának az exportét meghaladó mértékű csökkenése hatására a **cserearány** 1,9%-kal javult. A **forint** az első tizenegy hónapot tekintve az euróhoz és a dollárhoz képest is 0,6%-kal gyengült. Miután a kereskedelem forintárszínvonala a forintgyengülés ellenére is mérséklődött, a külkereskedelem **devizaárszintje** csökkent, ami az olcsóbb termékeknek a külkereskedelmünkben elért térfeléréseként is értékelhető.

¹³ A FAO az élelmiszerár-indexen belül alindexeket tesz közzé a gabonafélék, az olajok, a cukor, a tejtermékek, valamint a húskészítmények árváltozásáról. Az indexeket 55 nyersanyag áralakulása alapján állítják össze és havonta jelentetik meg.

Az első tizenegy havi adatok alapján exportunknak négyötödét, importunknak közel ugyanekkora részét az **Európai Unió tagországaival** bonyolítottuk le. Ebben a viszonylatban a kivitel euróértéke 3,3, a behozatalé 2,7%-kal bővült a 2015. január–novemberihez képest. A tagországokkal folytatott külkereskedelmünkben 8,8 milliárd eurós aktívum keletkezett az első tizenegy hónap során, 633 millió euróval több, mint egy évvel azelőtt. Az összes termékforgalom 57%-át a régi tagállamokkal (EU-15) bonyolítottuk le, amely viszonylatban a külkereskedelmünk euróértéke 3%-kal nőtt. Az országcsoporttal folytatott kereskedelem mérlege 299 millió eurós javulást követően 6,1 milliárd eurós többletet mutat. A 2000-es években csatlakozott 12 új tagország viszonylatában az export értéknövekedése meghaladta az importét (3,7, illetve 2,2%). Ennek hatására az aktívum 335 millió euróval nőtt, és 2,8 milliárd eurót tett ki az év első tizenegy hónapjában.

4. ábra

Az **Európai Unión kívüli országokkal** folytatott kereskedelmünk dinamikája elmaradt az uniósokétól, a kivitel euróértéke 0,5%-kal bővült, a behozatalé 4,3%-kal mérséklődött. Az egyenleg ugyanakkor ebben a fő relációban is javult, a 606 millió

eurót kitevő aktívum az egy évvel korábbinál 831 millió euróval kedvezőbb egyensúlyi helyzetet jelez. Az EU-n kívüli országok viszonylatában először 2014 augusztusában keletkezett többlet, az adott év hónapjai közül összességében háromban. 2015-ben a szufficit hónapok száma ötre emelkedett, 2016-ban pedig az export értéke az eddig feldolgozott tizenegy hónap közül nyolcban meghaladta az importét. A mérlegjavulás legnagyobbbrészt az Európai Unión kívüli európai országokkal lebonyolított áruforgalom alakulásával magyarázható, amelynek egyenlege 689 millió euróval kedvezőbbé vált, összefüggésben a behozatal 13%-os visszaesésével. Az ázsiai országok viszonylatában az egy évvel korábbinál 297 millió euróval kisebb, 4,4 milliárd eurós passzívum keletkezett, ami meghatározóan az export 5,6%-os növekedésével magyarázható. Az amerikai országokkal folytatott kereskedelem többlete 2,1 milliárd euróról 2,0 milliárd euróra mérséklődött, a mérlegromlás nagyobbbrészt a behozatal bővülésének (2,7%) volt a következménye.

2. tábla

**A külkereskedelmi termékgforgalom alakulása országcsoportok szerint,
2016. január–november**

(%)

Országcsoport	Kivitel			Behozatal		
	volumen- index	érték- index ^{a)}	megoszlás ^{a)}	volumen- index	érték- index ^{a)}	megoszlás ^{a)}
	2015. január– november=100,0			2015. január– november=100,0		
Európai Unió (EU-28)	105,1	103,3	79,9	105,1	102,7	78,2
Régi tagállamok (EU-15)	104,4	103,2	57,5	104,8	102,9	56,6
Új tagállamok (EU-13)	106,8	103,7	22,4	106,1	102,2	21,5
EU-n kívüli országok	102,1	100,5	20,1	103,4	95,7	21,8
ebből:						
EU-n kívüli európai országok	..	99,1	10,4	..	87,3	8,7
Ázsiai országok	..	105,6	5,7	..	99,6	12,2
Amerikai országok	..	99,2	4,7	..	102,6	2,7
Összesen	104,4	102,7	100,0	104,7	101,1	100,0

^{a)} Euróadatokból számítva.

A külkereskedelmünk több mint felét kitevő **gépek és szállítóeszközök** esetében az export volumene 4,7, az importé 4,1%-kal meghaladta a 2015. január–novemberit, ezzel az egyetlen olyan árufoicsoportot jelenti, amelynek a kivitele a behozatalnál nagyobb ütemben bővült. Nemcsak az árufoicsoport, hanem a teljes export legnagyobb forgalmú árucsoportját a közúti járművek jelentették, míg a második legjelentősebb termékcsoport a villamos gép, készülék és műszerek voltak.

Az importrangsor első két helyén ugyanezek a csoportok szerepelnek, sorrendjük ugyanakkor fordított az exportban kialakulthoz képest. Kivitelük euróértéke a tavalyi év január–novemberi időszakában 4, behozataluké 6–7%-kal magasabb volt, mint 2015 azonos időszakában. A gépjellegű árucsoportok közül a legnagyobb mértékű, 7,2%-os exportnövekedés az energiafejlesztő gépek és berendezésekre adódott, amely révén forgalmuk 8,4 milliárd eurót tett ki. A híradás-technikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek kivitele ezzel szemben az átlagostól elmaradva, mindössze 0,6%-kal bővült, behozataluk pedig 5,5%-kal mérséklődött.

A külkereskedelmi forgalom valamivel több mint egyharmadát jelentő **feldolgozott termékek** esetében a kivitel volumene 5,4, a behozatalé 7,3%-kal nőtt 2015 első tizenegy hónapjához képest, amely növekedési ütemek a legnagyobbak az árufőcsoportok közül. Az árufőcsoporton belül a legjelentősebb forgalmú árucsoport, a gyógyszer és gyógyszerészeti termékek folyó áron számított kereskedelme ugyanakkor valamelyest mérséklődött: az export euróértéke 0,8, az importé 0,2%-kal maradt el a 2015. január–novemberitől. Ezzel szemben növekedés következett be az egyéb feldolgozott termékek, az egyéb fémtermékek, valamint a szakmai, tudományos ellenőrző műszerek mindkét irányú forgalmában, közülük a legnagyobb – exportban és importban is 10 és 11% közötti – bővülési ütemet a szakmai, tudományos ellenőrző műszerekre számítottuk.

A január–novemberi időszakban az **élelmiszerek, italok, dohánytermékek** exportvolumene 1,1, az importé 4,0%-kal nőtt 2015 azonos időszakához képest. 1,0 milliárd eurót meghaladó összegű exportforgalmat mindössze két árucsoportból, a gabona és gabonakészítményekből, illetve a hús és húskészítményekből bonyolítunk le, amelyek értéke a 2015. január–novemberihez képest 13%-kal csökkent, valamint 8,8%-kal nőtt. Importban az utóbbihoz hasonló mértékben bővült a zöldségfélék és gyümölcsök forgalma, e árucsoport behozatala (617 millió euró) a legjelentősebb értékű volt az agrárjellegű importunkon belül.

Volumenben mérve az árufőcsoportok közül kizárólag az **energiahordozók** kereskedelme mérséklődött, 2015. január–novemberhez viszonyítva a behozatalban 3,3, a kivitelben 5,3%-kal. Az energiahordozók forintban számított árszínvonalá számottevően, a behozatalban 21, a kivitelben 16%-kal csökkent. Az energiahordozó-kereskedelem forintárszintje immár negyedik éve mérséklődik, az árszínvonal január–novemberben a behozatal esetében 44, a kivitel vonatkozásában 37%-kal volt alacsonyabb a 2012. január–novemberinél. Az árufőcsoport január–novemberi kereskedelmét illetően bekövetkezett árváltozás, nevezetesen az import exportnál nagyobb mértékű árcsökkenése már önmagában is a cserearány javulásának irányába

hatott, amit tovább erősített külkereskedelmünk azon adottsága, hogy az energiahordozók a behozatalunkból lényegesen nagyobb arányban részesednek, mint a kivitelünkéből (6,1, illetve 1,8%), így árszínvonaluk változása jobban befolyásolja a teljes import árváltozását, mint az exportét. Az idetartozó legjelentősebb forgalmú csoport a kőolaj és kőolajtermékek, amelyek euróadatokból számított behozatala 19, a kivitele 24%-kal csökkent. A természetes és mesterséges gáz importértéke 38%-kal elmaradt a 2015. első tizenegy havitól.

3. tábla

**A külkereskedelmi termékforgalom alakulása árufőcsoportok szerint,
2016. január–november**

(%)

Árufőcsoport	Kivitel			Behozatal		
	volumen- index	értékindex ^{a)}	megoszlás ^{a)}	volumen- index	értékindex ^{a)}	megoszlás ^{a)}
	2015. január– november=100,0			2015. január– november=100,0		
Élelmiszerek, italok, dohány	101,1	100,2	7,0	104,0	105,3	5,3
Nyersanyagok	103,5	100,7	2,2	103,5	99,3	2,1
Energiahordozók	94,7	79,2	1,8	96,7	75,5	6,1
Feldolgozott termékek	105,4	103,0	31,2	107,3	104,2	36,8
Gépek és szállítóeszközök	104,7	104,0	57,8	104,1	102,7	49,7
Összesen	104,4	102,7	100,0	104,7	101,1	100,0

^{a)} Euróadatokból számítva.

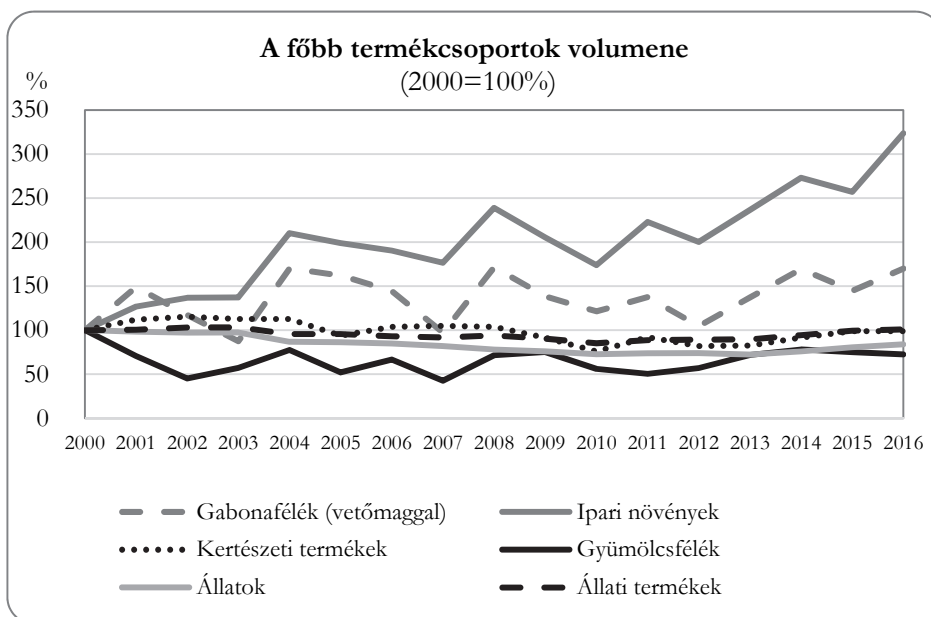
2015 azonos időszakához hasonlóan a **külkereskedelmi termékforgalom forintárszínvonala** 2016. január–novemberben is alacsonyabb volt az egy évvel korábnál. A csökkenés az élelmiszerek, italok, dohánytermékek importját leszámítva valamennyi árufőcsoport mindkét irányú forgalmát érintette. Két év alatt a behozatal forintárszínvonala összességében 3,9, a kivitelé 1,4%-kal mérséklődött.

Ágazati teljesítmények

Mezőgazdaság

A mezőgazdasági számlarendszer előzetes adatai szerint 2016-ban a mezőgazdaság **bruttó hozzáadott értéke** folyó áron 13, előző évi áron 18%-kal emelkedett. A mezőgazdaság **munkaerő-felhasználása** nem változott jelentősen, a termelési tényezők jövedelme 15, a vállalkozói jövedelem 20%-kal meghaladta a 2015. évit. A termelési tényezők munkaerőegységre jutó reáljövedelme (az "A" mutató) 13%-kal emelkedett.

5. ábra

A mezőgazdaság **kibocsátásának** értéke folyó alapon 2016-ban 5,3, volumene 8,7%-kal emelkedett az árak 3,1%-os mérséklődése mellett. A 2619 milliárd forintnyi kibocsátási értéket csak a gyümölcsfélék és az állati termékek kibocsátásának csökkenése befolyásolta negatív irányba. A kibocsátás 60%-át adó növénytermesztés kibocsátási értéke 8,2, volumene 13%-kal emelkedett, az árak 4,1%-kal csökkentek. A 33%-os súlyt képviselő állattenyésztésben a kibocsátás 1,1, a volumen 3,1%-kal

emelkedett, az árak 2,0%-kal mérséklődtek. A folyó termelőfelhasználás értéke nem változott, a volumen 2,4%-kal nőtt az árindex hasonló mértékű csökkenése mellett.

A gabonafélék kibocsátásának volumene közel ötödével, ezen belül a kukoricáé több mint harmadával nőtt, de a búza és az árpa volumene is emelkedett. Az ipari növények – különösen a napraforgó és a repce – volumene szintén jelentősen, több mint negyedével nőtt. A takarmánynövények volumene 6,2%-kal, a kertészeti termékeké alig emelkedett, ugyanakkor a gyümölcsféléké 3,3, a burgonyáé több mint tizedével csökkent. Az utóbbinak árfelhajtó hatása is volt.

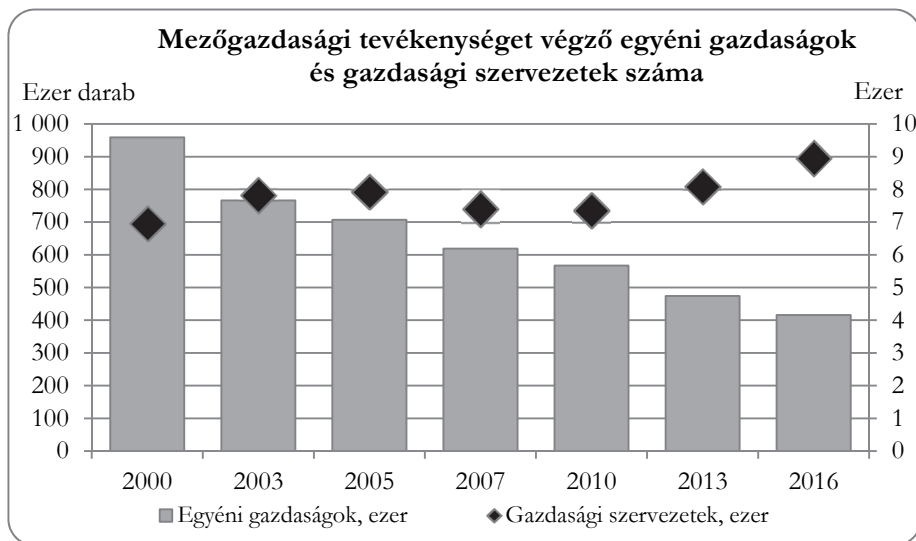
Az élő állatok kibocsátása 3,9, az állati termékeké 1,3%-kal bővült. A baromfi, a sertés, a szarvasmarha és a tej kibocsátása is nőtt. Utóbbi áresése folytatódott, ami az egész termékcsoport árszínvonalát is visszavetette.

Az **unió** mezőgazdasági kibocsátási értéke 2016-ban folyó alapáron 399 milliárd euró volt, 3,5%-kal kevesebb az egy évvel korábrinál. A növénytermesztés volumenének 2,5%-os visszaesését az állattenyésztés 1,9%-os bővülése nem tudta ellensúlyozni. A növénytermesztés minden főbb termékcsoportjában volumencsökkenés történt, miközben a baromfi kibocsátása 3,3, a sertésé és szarvasmarháé 1,8-1,8%-kal nőtt. A termelési tényezők munkaerőegységre jutó reáljövedelme (az „A” mutató) 2,1%-kal kisebb lett 2016-ban. A mutató értéke Magyarországon nőtt a legnagyobb mértékben, és Dániában, valamint Észtségban csökkent leginkább.

A KSH 2016. június 1-jei eszmei időponttal hajtotta végre **gazdaságszerkezeti összeírását (Agrárium 2016)**, amelynek alanyai gazdasági szervezetek és háztartások voltak. Az előzetes adatok szerint az országban 9 ezer gazdasági szervezet és 416 ezer egyéni gazdaság folytatott mezőgazdasági tevékenységet 2016-ban. Küszöbérték alatti mezőgazdasági tevékenységet mintegy 900 ezer háztartásban végeztek.

Mind a gazdasági szervezetek, mind az egyéni gazdaságok 84%-a használt földterületet, az állattartók aránya előbbieknél 31, utóbbiaknál 62% volt. Az állattartók aránya a gazdasági szervezeteknél 4 százalékponttal emelkedett, az egyéni gazdaságoknál 3 százalékponttal mérséklődött a legutóbbi, 2013. évi összeírás óta.

6. ábra

A 2016 júniusában felmért több mint 6 millió hektáros **termőterület** háromnegyede volt mezőgazdasági terület, ennek 58%-át egyéni gazdaságok művelték. 2013 óta 7,7%-kal (190 ezer hektárral) nagyobb mezőgazdasági terület került használatukba. Egy egyéni gazdálkodó 2016-ban átlagosan 7,6 hektáros területen gazdálkodott, ami 3 év alatt 36%-os növekedést jelent. Az 1 hektárnál kisebb területet használó egyéni gazdaságok száma 32%-kal kevesebb lett. A gazdasági szervezetek átlagos mezőgazdasági területe (253 hektár) 18%-kal kevesebb volt a 2013. évinél. A művelési ágak közül a szántók voltak legnagyobb arányban (44%) gazdasági szervezetek használatában, míg a konyhakertek (95%), a gyümölcsösök (75%) és a szőlők (77%) művelésében az egyéni gazdaságok túlsúlya volt jellemző.

Az **állatállomány** – állategységben kifejezve – 8,0%-kal nagyobb volt 2016-ban, mint 3 évvel korábban, ám gyarapodás csak a gazdasági szervezeteknél történt, ahol az állomány közel 90%-a az 500 állategységnél többet tartóknál összpontosult.

A gazdasági szervezetek 2016-ban 94 ezer fő állandó és 55 ezer időszakos **alkalmazottat** foglalkoztattak. Előbbiek száma 2010-hez képest közel az ötödével, az utóbbiaké közel duplájára emelkedett. Az egyéni gazdaságok állandó alkalmazottainak 2016. évi száma (19 ezer fő) 58%-os emelkedés eredménye, míg az időszakos alkalmazottak száma (71 ezer fő) közel ötödével csökkent 2013 óta. Az egyéni gazdaságoknál 2015. június 1. és 2016. május 31. között 701 ezer családtag végzett nem fizetett mezőgazdasági tevékenységet, számuk 2010-ben még meghaladta az 1 milliót.

A hazai termelők **korösszetétele** továbbra is kedvezőtlen, 21%-uk 45 év alatti, és közel harmaduk 65 éves vagy idősebb. Enyhén javult a mezőgazdasági **iskolai végzettséggel** rendelkezők aránya közöttük: középfokú végzettséggel tizedük, felsőfokúval 3,4%-uk rendelkezett 2016 közepén.

2016 **időjárása** a mezőgazdasági termelés szempontjából összességében kedvező volt. Az év első hónapjai az átlagnál csapadékosabbak voltak, februárban pedig hőmérsékleti maximum rekordok dőltek meg. Az átlagos hőmérsékletű tavaszi hónapok közül a március és április az átlagnál szárazabb volt, májusban azonban szinte minden nap esett. A lehullott csapadék mennyisége kelet-nyugat irányban nőtt. A nyár első két hónapja az átlagnál melegebb, az augusztus viszont hűvösebb volt, ám az egész nyárra a nagy mennyiségű, szélsőséges intenzitású és eloszlású csapadék volt jellemző. Júliusban hullott a második legnagyobb mennyiségű csapadék 1901 óta. Gyakori volt a vihar- és jégkár. Az őszi hónapok közül az október is rendkívül csapadékos volt, átlagosan 80, keleten helyenként 300%-kal is több esett az átlagnál.

A tenyészidőszak meleg és csapadékos időjárása kiemelkedő **terméseredményeket** hozott. A burgonya kivételével az őszi betakarítású növények termésmennyisége magasabb volt az előző évinél. Előzetes adatok alapján gabonából 5,4%-kal (145 ezer hektárral) kisebb területen 18%-kal (2,5 millió tonnával) több termett 2015-höz képest. Rekordtermést takarítottak be repceből és napraforgóból, az előző évinél 49, illetve 22%-kal többet. A kukorica termésátlaga rekordot döntött, közel másfélszerese (8,6 tonna hektáronként) volt a 2015. évinek. A búza betakarított mennyisége 4,9, termésátlaga 3,9%-kal meghaladta az előző évit. Lucernából (+63%) és cukorrépából is többet (+18%) takarítottak be, a burgonyának azonban a betakarított területe (-13%) és a termésmennyisége (-11%) is csökkent.

4. tábla

A fontosabb szántóföldi növények terméseredménye, 2016*

Növény	Termésmennyiség			kg/hektár	Termésátlag	
	ezer tonna	a 2011– 2015. évek átlagának	a 2015. évi		a 2011– 2015. évek átlagának	a 2015. évi
		százalékában			százalékában	
Búza	5 592	117,6	104,9	5 380	119,6	103,9
Kukorica	8 807	124,2	132,8	8 610	145,7	148,7
Cukorrépa	1 076	114,3	118,1	67 480	119,9	114,9
Napraforgó	1 893	129,1	121,6	2 950	120,4	115,7
Lucernaszéna	972	174,6	163,1	5 040	116,7	113,8
Repcemag	882	159,5	149,4	3 440	128,4	128,4

*Előzetes adatok.

2016-ban folytatódott a **szarvasmarha-állomány** 2010 óta tartó növekedése. A 838 ezres december 1-jei állomány 17 ezerrel nagyobb volt az előző év decemberinél. A tehénállomány 12 ezerrel, 379 ezerre nőtt. A **sertések** 2,9 milliós száma 237 ezerrel kevesebb volt az egy évvel korábinál, az anyakocák száma 20 ezerrel csökkent. A 32 milliós **tyúkállomány** 436 ezerrel, a 11,4 milliós tojóállomány 971 ezerrel volt kevesebb a 2015. végénél. A **juhállomány** (1,2 millió) 32 ezerrel, az anyajuhok száma (805 ezer) 43 ezerrel fogyott.

5. tábla

Állatállomány, december 1.

Állat	(ezer)				
	2012	2013	2014	2015	2016
Szarvasmarha	760	782	802	821	838
Sertés	2 989	3 004	3 136	3 124	2 887
Juh	1 185	1 214	1 185	1 190	1 158
Baromfi	38 546	37 900	38 599	40 334	40 082
Ebből: tyúk	30 075	29 474	30 521	32 432	31 996
lúd	1 189	1 631	1 027	1 023	1 221
pulyka	2 798	2 530	2 756	2 851	2 839
kacsa	4 484	4 265	4 295	4 028	4 026

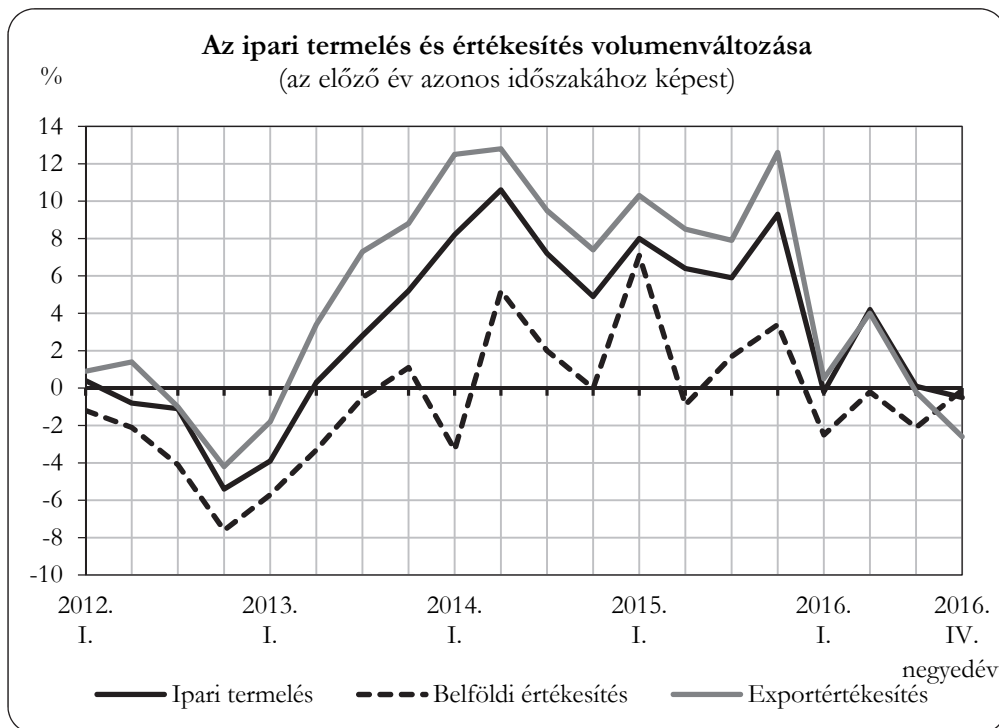
Ipar

Hazánk gazdasági teljesítményének alakulására az ipar erőteljes hatással van. A gazdasági szerkezetet tekintve a nemzetgazdasági ágak közül legjelentősebb súllyal az ipari ágak (feldolgozóipar, energiaipar, bányászat) rendelkeznek, amelyek együttes teljesítménye 2016 I–III. negyedévében 27%-kal részesedett a bruttó hozzáadott értékből.

2016 decemberében az ipari termelés volumene 0,5%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. Munkanaphatástól megtisztítva a kibocsátás 1,9%-kal emelkedett. (2016 decemberében eggyel kevesebb munkanap volt, mint egy évvel korábban.) Az ipari értékesítési irányok közül a belföldi értékesítés volumene decemberben 3,9%-kal nőtt, az exporté 4,2%-kal csökkent 2015 azonos időszakához képest. Az ipar nemzetgazdasági ágai közül a feldolgozóipar termelése 2016 decemberében gyakorlatilag stagnált (+0,1%), míg a csekély súlyú bányászaté 11%-kal visszaesett az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az energiaipar (villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás) kibocsátása 1,5%-kal mérséklődött. A három legjelentősebb feldolgozóipari alág közül az elektronikai ipar 3,4, az élelmiszeripar 1,9%-kal emelkedett, a járműgyártás 6,9%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A legjelentősebb növekedés (18,%) a vegyi anyag, termék gyártásában következett be.

A decemberi ipari kibocsátás az előző hónaphoz képest – a szezonális és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,5%-kal bővült.

7. ábra

2016-ban az **ipari termelés** volumene – hullámzó teljesítmény mellett – 0,9%-kal meghaladta az egy évvel korábit. A növekedést elsősorban a külföldi kereslet támogatta, emiatt az ipar exportorientációja tovább fokozódott: az értékesítésen belül a külföldi eladások aránya 64,7%-ra, az egy évvel korábbihoz képest 1,1 százalékponttal emelkedett.

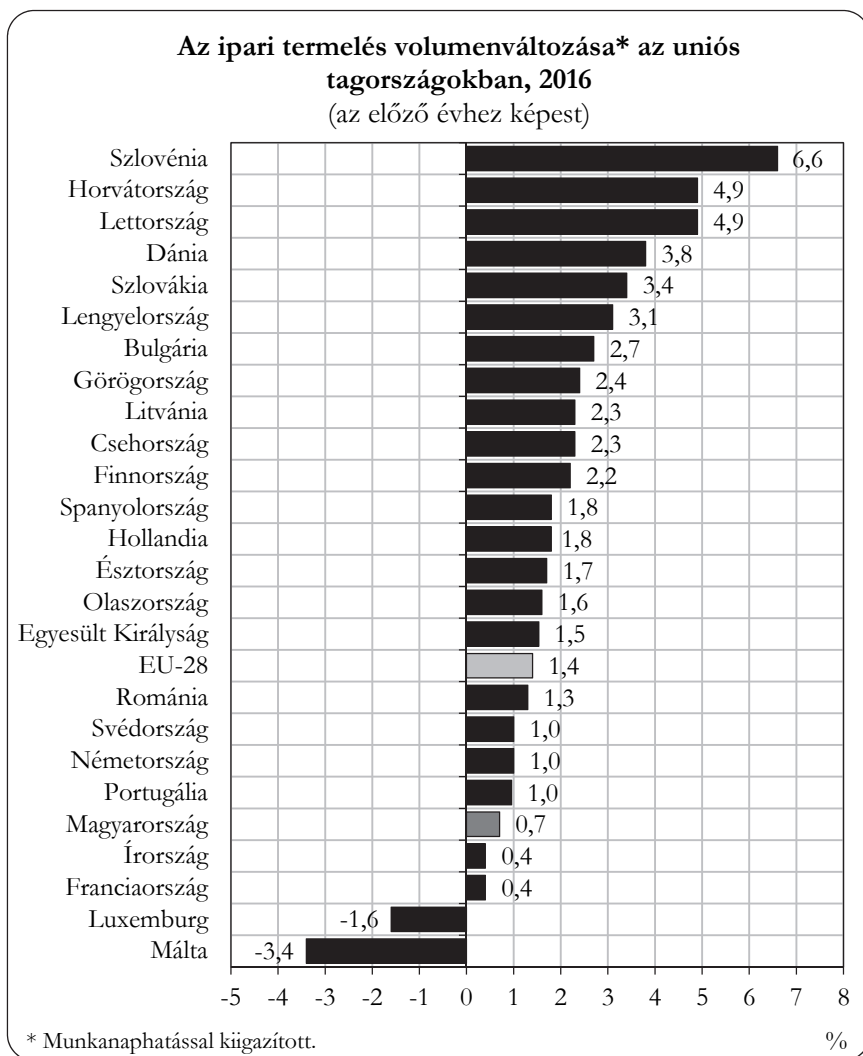
2016 egészében az **exporteladások** volumene 0,4%-kal nőtt az előző évhez képest. A külföldi értékesítés több mint felét két alág, a járműgyártás és az elektronikai ipar adja, melyek közül előbbi eladásai 0,6, utóbbié 9,3%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz mérten. Az ipari értékesítés több mint egyharmadát adó **belföldi eladások** 1,2%-kal csökkentek. A hazai értékesítés 17%-át adó élelmiszeriparban 1,6%-kal többet, a 35%-kal részesedő energiaiparban 3,6%-kal kevesebbet értékesítettek.

Uniók összehasonlításban¹⁴ hazánk ipari kibocsátásának volumenbővülése (0,7%) 2016-ban az uniós ipari átlagnál (1,4%) kisebb mértékű volt. A régiós

¹⁴ Munkanaphatással kiigazított adatok. Forrás: az Eurostat adatbázisa.

versenyársak közül az ipari termelés növekedése Szlovákiában (3,4%), Lengyelországban (3,1%) és Csehországban (2,3%) az uniós átlagot meghaladta, Romániában (1,3%) ugyanakkor az uniós átlagtól kismértékben elmaradt. Hazánk legfontosabb gazdasági partnerének számító Németországban – az uniós átlagnál kisebb mértékben – 1,0%-kal termeltek többet.

8. ábra

2016-ban az ipari nemzetgazdasági ágak közül a termelés több mint kilenczetedét adó **feldolgozóipar** kibocsátása 1,4%-kal nőtt, az **energiaiparé** stagnált, a kis súlyt képviselő **bányászatban** ugyanakkor 20%-kal csökkent.

2016 egészében a termelés nyolc feldolgozóipari ágban emelkedett. A legnagyobb mértékben (9,3%) a szinte teljes egészében külföldre termelő **elektronikai ipar** kibocsátása bővült. Az iparág két legnagyobb ágazata közül a jelentősebb, az elektronikus fogyasztási cikkek gyártása 5,1, a kisebbik, a híradástechnikai berendezés gyártása 15%-kal nőtt. A szintén az alághoz tartozó, jellemzően a járműiparnak beszállító elektronikai alkatrész, áramkörti kártya gyártása 34%-os bővülést ért el. Szintén a feldolgozóipari átlagot meghaladó mértékben bővült a **villamos berendezés gyártása** (6,4%), a **fa-, papír- és nyomdaipar** (6,2%), az **egyéb feldolgozóipar** (4,3%), a **kohászat, fémfeldolgozás** (3,8%), valamint a **gumi-, műanyag- és építőanyagipar** (3,1%). A feldolgozóiparon belül legnagyobb súlyú (30%) alágnak számító **járműgyártás** termelése 0,3%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A két meghatározó – az ág kibocsátásából együttesen 97%-kal részesedő – járműipari ágazat közül a közúti gépjármű gyártása 4,4%-kal csökkent, a közúti jármű alkatrészeinek gyártása ugyanakkor 6,1%-kal növekedett. A termelés egytizedét adó **élelmiszeripar** (élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása) kibocsátása 1,4, ezen belül a legnagyobb ágazatnak számító húsiparé 4,5%-kal emelkedett. Az élelmiszeripari értékesítés mindkét irányba nőtt: a belső kereslet 1,6, a külső 1,2%-kal.

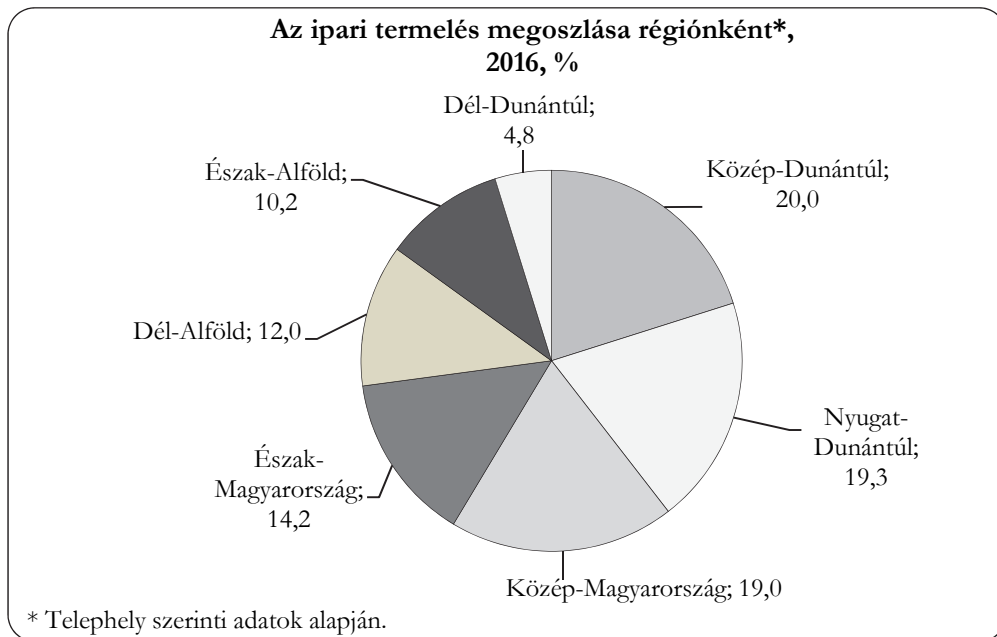
Öt feldolgozóipari ág termelése csökkent 2016 folyamán, a legnagyobb mértékben (11%) a **gép, gépi berendezés gyártásáé**. Szintén mérséklődött a kibocsátás a **gyógyszergyártásban** (2,0%), a **vegyi anyag, termék gyártásában** (0,7%), a **textil- és bőripar** (0,3%), valamint a **kokszyártás, kőolajfeldolgozás** (0,2%) területén.

2016-ban a **létszám-kategóriák szerint képzett vállalatcsoportok** termelési volumene – a kisvállalkozások kivételével – bővült. A kibocsátás közel háromnegyedét adó, erősen exportorientált **nagyvállalatok** (legalább 250 fő) termelése 1,3%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A **közepes** méretű vállalkozások (50–249 fő) kibocsátása 5,1%-kal emelkedett, mindkét értékesítési irányban nőttek az eladások. Az elsősorban hazai piacra termelő **kisvállalkozások** (5–49 fő) termelése 7,3%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól.

Az előző évhez képest 2016 egészében az ipari termelés három **régióban**¹⁵ – Nyugat-Dunántúlon (4,1%), Közép-Magyarországon (3,7%) és Észak-Alföldön (2,3%) – csökkent, a többi négyben 2,1 és 15% közötti mértékben nőtt, a legnagyobb mértékben a kis súlyú Dél-Dunántúlon.

10. ábra

A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások körében az **egy alkalmazásban állóra számított termelés** 2016-ban 1,2%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. A termelékenység romlása 2,6%-os létszámemelkedés mellett következett be.

2016 decemberében a megfigyelt feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene 2,1%-kal csökkent, ezen belül az új belföldi rendeléseké 2,8%-kal nőtt, az új exportrendeléseké 2,5%-kal mérséklődött az előző év azonos időszakához képest. A járműgyártás új rendelései 2,1, a dinamikusan bővülő elektronikai iparéi 0,4%-kal csökkentek. Az összes rendelésállomány volumene december végén 3,2%-kal meghaladta az egy évvel korábbi. A két legtöbbet termelő alág közül a járműgyártás rendelésállománya 2,6%-kal magasabb, az elektronikai iparé 4,0%-kal alacsonyabb volt a 2015. decemberinél.

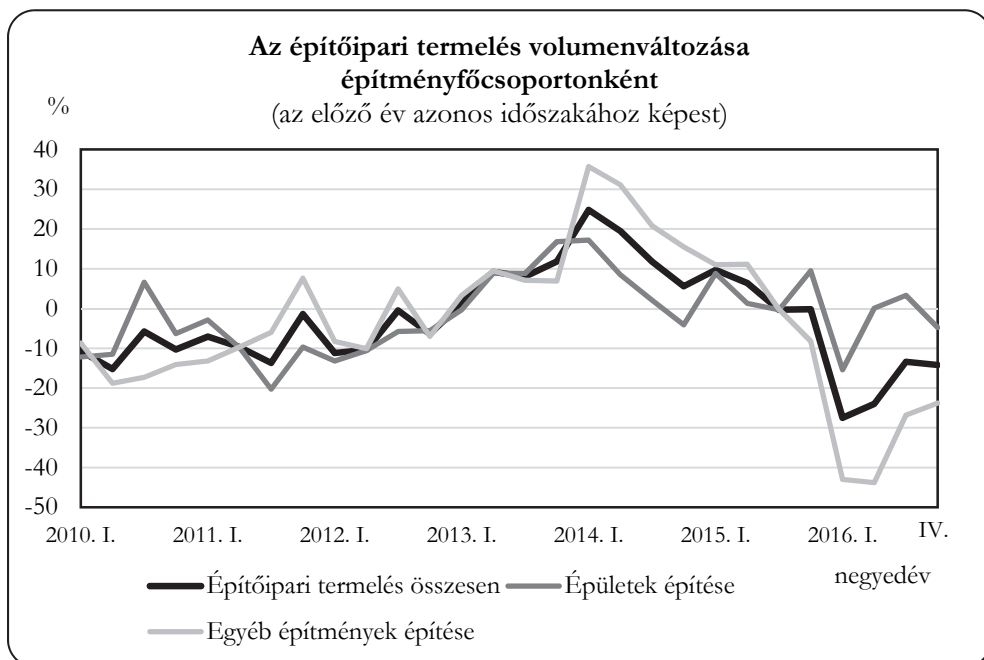
¹⁵ Telephely szerinti adatok alapján.

Építőipar

Az **építőipar termelési értéke** 2016-ban folyó áron több mint 1,8 ezer milliárd forint volt. Az ágazat termelési volumene 2015. évi 3,0%-os növekedés után 2016-ban 19%-kal elmaradt az előző évitől. Éves szinten mindkét **építményfőcsoport** termelése csökkent: az épületek építése 3,7, az egyéb építmények építése 33%-kal. Az utóbbit elsősorban az uniós forrásból végzett munkák 2015. végi befejeződése okozta. 2016-ban megfordultak az arányok az építményfőcsoportokban: míg az épületek építése az egy évvel korábbi 48%-ról közel 58%-ra nőtt, addig az egyéb építmények aránya 52%-ról 2016-ban 42%-ra csökkent.

Decemberben az építőipari termelés volumene 15%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A termelés mindkét építményfőcsoportban csökkent: az épületek építése 5,8, az egyéb építményeké 25%-kal.

11. ábra

A megkötött **új szerződések volumene** decemberben 114%-kal magasabb volt az előző évinél, az épületek építésére kötötteké 34, az egyéb építmények építésére vonatkozóké 173%-kal. A növekedés oka néhány gyorsforgalmi utak építésére kötött, nagyjértékű szerződés volt.

A vállalkozások által kötött **új szerződések** volumene **2016** nagyobbik felében elmaradt az egy évvel korábbitól, éves szinten azonban 7,2%-kal nagyobb volumenű új

szerződést kötöttek, mint 2015-ben. Az épületek építésére kötött új szerződések volumene 2,7%-kal mérséklődött, ugyanakkor az egyéb építményekre kötöttek 15%-kal nőtt.

Az új szerződések december havi kiemelkedő növekedése következtében az építőipari vállalkozások 2016. december végi **szerződésállományának** volumene 89%-kal magasabb volt az egy évvel korábnál. Az épületek építésére kötött szerződések állománya 14, az egyéb építményeké 174%-kal bővült a 2015. december végéhez képest.

6. tábla

Az építőipari termelés és rendelésállomány alakulása építményfőcsoportonként

Építményfőcsoport/Év	Termelési érték, milliárd forint	Építőipari termelés volumenindexei, %				December végi rendelésállomány, előző évhez képest, %	
		előző évhez képest		2010. évhez képest		2015	2016
		2015	2016	2015	2016		
Épületek építése	1 045	104,8	96,3	93,2	97,3	135,9	113,5
Egyéb építmények építése	768	101,6	67,0	82,5	115,0	30,9	274,3
Építőipar összesen	1 813	103,0	81,2	88,5	107,2	52,0	189,0

2016. IV. negyedévben az **építőipar termelői árai** az előző év azonos időszakánál 3,0, az előző negyedévinél 0,7%-kal magasabbak voltak. 2016-ban az árak átlagosan 2,8%-kal emelkedtek a 2015. évihez képest. Éves szinten leginkább az épületek építése ágazatban nőttek az árak, 4,3%-kal. A termelés közel felét képviselő speciális szaképítés árai 2,9, az egyéb építményeké pedig 1,7%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest.

Lakásépítés, ingatlanforgalom

2016. évben élenkült a lakásszektor. A felépült **új lakások száma** 9994 volt, 31%-kal több, mint egy évvel korábban. Valamennyi településtípusban nőtt az épített lakások száma, az átlagostól nagyobb mértékben a megyei jogú városokban (49%) és Budapesten (44%). A többi városban 20%-kal, a községekben 11%-kal bővült a lakásépítés.

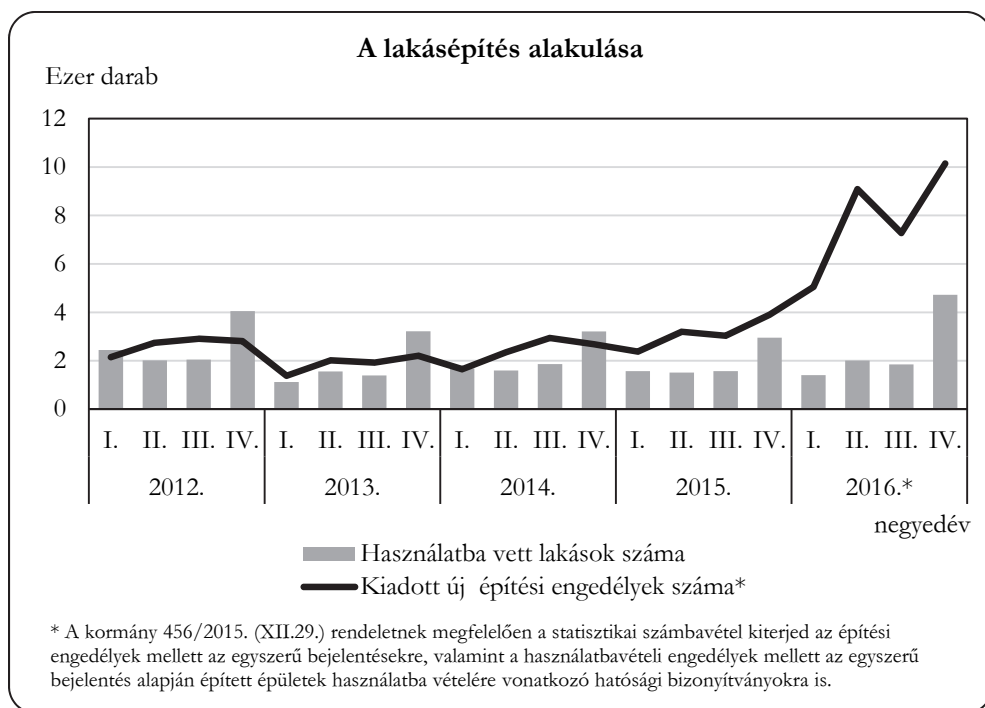
7.tábla

A használatba vett lakások számának alakulása régiónként

Régió	2016		Tízezer lakosra jutó használatba vétel, darab	
	darab	2015=100%	2015	2016
Közép-Magyarország	4 827	142,2	11,4	16,2
Nyugat-Dunántúl	2 100	126,5	16,9	21,3
Észak-Alföld	783	122,9	4,3	5,3
Dél-Alföld	763	120,7	5,0	6,0
Közép-Dunántúl	736	165,4	4,2	6,9
Dél-Dunántúl	479	81,5	6,5	5,3
Észak-Magyarország	306	120,0	2,2	2,6
Összesen	9 994	131,3	7,7	10,2

A kiadott lakásépítési engedélyek és az új lakások építésére vonatkozó egyszerű bejelentések együttes száma 31 559 volt, több mint két és félszerese a 2015. évinek. Minden településtípusban jelentősen emelkedett a kiadott engedélyek száma: Budapesten közel háromszorosára, a megyei jogú városokban 185, a többi városban 137%-kal. A községekben az építési kedv 78%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

12. ábra

Az **építettői kör** összetételében közelítettek az arányok: míg egy évvel korábban a természetes személyek által épített lakások aránya volt a meghatározóbb, addig 2016-ban a korábbi 59-ről 49%-ra csökkent, ugyanakkor a vállalkozások által építetteké 39-ről 50%-ra emelkedett.

Az újonnan épült lakóépületek között az **új családi házak** aránya 60-ról 51%-ra mérséklődött, miközben a **többszintes, többlakásos** épületeké 33-ről 42%-ra nőtt.

A használatba vett **lakások átlagos alapterülete** 7 m²-rel 94 m²-re csökkent, összefüggésben a családi házak és a többszintes, többlakásos épületek építésének arányváltásával.

2016-ban 2485 **lakás szűnt meg**, 24%-kal több, mint egy évvel korábban. A megszűnés leggyakoribb oka továbbra is az avulás. 2016-ban a nem megyei jogú városokban szűnt meg a legtöbb lakás (960).

Az **ingatlanforgalom** tekintetében a 2015-ös év kiugró volt az előző évekhez képest: akkor a lakáseladások száma éves szinten 18%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

A 2016 I–III. negyedévi előzetes **lakáspiaci** adatok továbbra is a forgalom élénkülését jelzik. A bővülés mértéke az I. negyedévben az előzetes adatok alapján 22, a II. negyedévben 29, a III. negyedévben 14%-os volt az egy évvel korábbi, hasonló feldolgozottsági szintű forgalomhoz viszonyítva, ami szinte teljes egészében a használtlakás-piaci folyamatok hatása.

A **használtlakás-árak** 2016 I. negyedévében 4,1%-kal emelkedtek, összefüggésben a 2015 végén bejelentett lakáspiaci intézkedésekkel. A II. negyedévben az árak emelkedése jelentősen mérséklődött (1,3%), a III. negyedévben pedig ismét újabb lendületes emelkedés volt, ekkor átlagosan 3,4%-kal drágultak a lakások. 2016 I–III. negyedévében a Budapesten eladott használt lakások átlagosan mintegy 20 millió forintba kerültek, közel 3 millió forinttal (17%-kal) többre, mint egy évvel korábban. A megyeszékhelyeken átlagosan 9,6, a kisebb városokban 2,0%-kal drágultak a használt lakások, ugyanakkor a községekben 2015 azonos időszakához viszonyítva nem emelkedtek az árak.

A lakásépítési engedélyek számának gyors emelkedése az építési kedv élénkülését jelzik ugyan, azonban ennek hatása egyelőre nem jelent meg az **új lakások piacán**. Ebben az időszakban még inkább a korábbi években épült lakások értékesítése volt folyamatban. Az új lakások vonatkozásában az értékesítések száma továbbra is alacsony, részesedésük a lakáspiaci forgalom 2,5%-a volt, így továbbra is meglehetősen kevés megfigyelés áll rendelkezésre az új lakások eladásáról. Az árak emelkedése az első két negyedévben folytatódott (4,8, illetve 3,2%), majd a III. negyedévben megtört a lendület, és a tiszta negyedéves árindex 1,2%-kal mérséklődött.

Kiskereskedelem

A **kiskereskedelmi üzletek forgalmának** alakulását 2013 óta növekvő tendencia jellemzi. 2016 folyamán az emelkedés mértéke 1,7 és 6,8% között mozgott az előző év azonos hónapjához képest, a legnagyobb bővülést májusban mértük. Az eladások volumene **2016 decemberében 2,8, az év egészében 4,5%-kal** nőtt, a naptárhatástól megtisztított adatok szerint 3,3, illetve 4,6%-kal. Decemberben az előző hónaphoz képest – a szezonális és naptárhatástól megtisztított index szerint – az üzletek forgalma stagnált.

Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelmi üzletek értékesítésének volumene 2016-ban 2,7%-kal meghaladta az előző évit. Ezen belül a forgalom több mint háromnegyedét lebonyolító vegyes termékkörű üzleteké 3,0, az élelmiszer-, ital-, dohányáru-szaküzleteké 1,9%-kal emelkedett.

A **nem élelmiszertermékeket forgalmazó kiskereskedelmi egységek** esetében 2016-ban 6,6%-os forgalomnövekedést mértünk az egy évvel korábbihoz képest. Ezen belül növekedtek az eladások a textil-, ruházati és lábbeliüzletek (9,9%), a könyv-, számítástechnika- és egyébiparcikk-üzletek (5,4%), a forgalom csaknem háromtizedét adó bútort-, műszakicikk-üzletek (4,3%), a gyógyszer-, gyógyászatitermék-, illatszerüzletek (3,6%), és az iparcikk jellegű vegyes üzletek (2,9%) körében. A használtcikküzletek forgalma lényegében nem változott (–0,2%). A termékek széles körére kiterjedő, bár az összforgalom mindössze 3,1%-át adó csomagküldő és internetes kiskereskedelemben a forgalom 26%-kal emelkedett.

Az **üzemanyag-kiskereskedelem** növekedése 2016-ban folytatódott: a benzinkutaknál 5,1%-kal emelkedett a forgalom. Ebben szerepet játszott a járműüzemanyagok fogyasztói árának 7,0%-os csökkenése is.

8. tábla

A kiskereskedelmi üzletek forgalmának alakulása, 2016

(%)

Megnevezés	Megoszlás	Volumenváltozás az előző évhez képest
Élelmiszer jellegű vegyes	36,3	+3,0
Élelmiszer, ital, dohányáru	10,7	+1,9
Élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes összesen	46,9	+2,7
Iparcikk jellegű vegyes	3,4	+2,9
Textil, ruházati és lábbeli	6,1	+9,9
Bútor, műszaki cikk	10,5	+4,3
Könyv, számítástechnika és egyéb iparcikk	7,6	+5,4
Gyógyszer, gyógyászati termék, illatszer	6,4	+3,6
Használcikk	0,4	-0,2
Csomagküldő és internet	3,1	+26,4
Nem élelmiszertermék jellegű összesen	37,6	+6,6
Üzemanyag	15,5	+5,1
Kiskereskedelem összesen	100,0	+4,5

A kiskereskedelmen kívül számba vett **gépjármű- és járműalkatrész-üzletek** eladási volumene – a 2015. évi mérséklődést követően – 2016-ban 5,3%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

Az **Európai Unióban (EU-28)** – az Eurostat munkanaphatástól megtisztított adatai szerint – a kiskereskedelmi forgalom volumene a 2015. évi 3,4%-os emelkedés után 2016-ban kisebb ütemben, átlagosan 2,8%-kal növekedett az előző évihez mérten. A rendelkezésre álló adatok szerint Belgiumban (-2,3%) és Görögországban (-0,6%) mértek csökkenést, 10% feletti bővülést mindössze két tagországban, Romániában (13%) és Luxemburgban (12%) tapasztaltak.

Turizmus, vendéglátás

2016 decemberében a kereskedelmi szálláshelyeken a belföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma 8,6, a külföldiek által eltöltött éjszakáké 21%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A szálláshelyek vendégéjszakájában mért forgalma összességében 14%-kal meghaladta az egy évvel korábbit.

A **2016. év folyamán** a kereskedelmi szálláshelyek szolgáltatásait 11,1 millió vendég 27,7 millió vendégéjszakára vette igénybe. Mindkét mutató 7,0%-kal magasabb, mint az előző évi. A vendégéjszakában kifejezett forgalom április kivételével minden hónapban meghaladta az előző év azonos időszakit. A bővülés mind a belföldi-, mind a külföldivendég-forgalomban érzékelhető volt.

2016-ban 5,3 millió **külföldi vendég** 13,9 millió vendégéjszakát töltött el a kereskedelmi szálláshelyeken, ez 7,7 illetve 6,9%-kal haladja meg az előző évit. A külföldi vendégkör közel 80%-a Európából, további egytizede ázsiai országokból érkezett. A vendégéjszakák alapján felállított rangsor szerint Németország, az Egyesült Királyság, Ausztria, Csehország, Lengyelország, Olaszország és az Egyesült Államok tartoztak a legjelentősebb küldő államok közé. Közülük Németország kivételével mindegyik küldő államból élénkült a vendégforgalom, a leginkább Csehország (+19%) és Lengyelország (+11%) esetében. A további küldő országok közül jelentős mértékben nőtt a vendégéjszakák száma a Kínából (+36%), az Ukrajnából (+31%), az Izraelből (+21%) és a Szlovákiából (+20%) érkezettek körében is.

2016-ban az előző évinél 6,3%-kal több, 5,8 millió **belföldi vendég** foglalt szállást a kereskedelmi szálláshelyeken. Az általuk eltöltött vendégéjszakák száma a 7,1%-os növekedést követően az év végére meghaladta a 13,8 milliót. Honfitársaink a megelőző évinél 5,3%-kal nagyobb értékben, 18,6 milliárd forintnyi szállásdíjat egyenlítették ki Széchenyi pihenőkártyával, amely a teljes belföldi szállásdíj 20%-át tette ki.

A kilenc **turisztikai régió** mindegyikében nőtt a vendégéjszakában mért vendégforgalom, a legnagyobb mértékben a Közép-Dunántúl (15%) és a Dél-Dunántúl régióban (12%). A vendégforgalom a Budapest-Közép-Duna-vidék régióban koncentrálódik: a vendégéjszakák közel négytizedét itt, további ötödét a Balaton régióban, 11%-át a Nyugat-Dunántúl régióban regisztrálták. A koncentráció a külföldivendég-forgalom esetében még nagyobb: a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák 62%-a Budapesten és környékén realizálódott. A belföldi turizmus központja a Balaton régió: a teljes hazai vendégforgalom negyedét adó térségben a hazai vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma 8,3%-kal nőtt.

A vendégforgalom minden szállástípusban bővült. A vendégéjszakában mért forgalom háromnegyedét adó **szállodákban** 7,4%-kal több vendégéjszakát töltöttek el a vendégek 2015-höz képest, a növekedés a belföldi- és a külföldivendég-forgalom esetében hasonló mértékű volt. A szállodák szobakihasználtsága 2,4 százalékponttal 56,4%-ra nőtt, egy szállodai szobáért átlagosan 5,3%-kal többet, 18 356 forintot kellett fizetni.

A vendégforgalom élénkülésével a szállodai kapacitások is bővültek: 2016. júliusi adatok szerint 1072 szálloda 149 ezer férőhellyel várta a vendégeket, ami nyolccal, illetve 3,6 ezerrel több, mint egy évvel korábban.

A **többi szállástípus** (panziók, kempingek, üdülőházak és közösségi szállások) 4–7%-kal részesedett az eltöltött vendégéjszakákból. A kempingek forgalma 10%-kal meghaladta az előző évit, ami jelentős mértékben a bővülő belföldi vendégéjszakáknak (+26%) köszönhető. A panziók, üdülőházak és közösségi szálláshelyek forgalma 2,5, 3,3, illetve 5,6%-kal emelkedett.

A kereskedelmi szálláshelyek **bruttó bevétele** 2016-ban elérte a 402 milliárd forintot, folyó áron 9,1%-kal meghaladta a 2015-ös értéket. A bevételek hattizede a 11%-kal bővülő szállásdíjakból, ötöde a szálláshelyeken üzemeltetett vendéglátóhelyek forgalmából származott. Utóbbi bevételi típus esetén 4,1%-os bővülés következett be. A vendégforgalomhoz hasonlóan a szálláshelyek bevételei is a Budapest-Közép-Dunavidéki régióban összpontosulnak. Az összes bevétel közel fele ebben a régióban, további 14%-a a Balatoni régióban realizálódott.

A **vendéglátóhelyek** – a kereskedelmi szálláshelyek vendéglátó egységeivel együttes – **eladási forgalma** 2016-ban meghaladta az 1000 milliárd forintot, ami 6,2%-os bővülést jelent az előző évhez képest. A forgalom 89%-a a kereskedelmi, 11%-a a munkahelyi vendéglátásból adódott. Ezek volumene ellentétesen változott: a kereskedelmi vendéglátás bevételei 9,1%-kal nőttek, a munkahelyiekéi 13%-kal visszaestek az előző évhez képest.

Szállítás, közlekedés

2016-ban a nemzetgazdaság árutonna-kilométerben kifejezett **áruszállítási teljesítménye** 5,0%-kal nagyobb volt, mint 2015-ben. A növekedés meghatározóan az átlagos szállítási távolság hosszabbá válásával magyarázható, mivel a szállított tömeg mindössze 0,4%-kal bővült. Valamennyi szállítási mód teljesítménye nőtt, a teljesítmény közel héttizedét képviselő közúti áruszállításé 4,0, a vasúti áruszállításé 5,3%-kal. Az összes szállítási módot figyelembe véve a teljesítmény mintegy háromnegyedét adó nemzetközi forgalom 3,4, a belföldi 9,9%-kal bővült 2015-höz mérten, ez utóbbi bővülés az átlagos szállítási távolság – 74 kilométerről 83 kilométerre történő – növekedésével magyarázható, amelynek hatását mérsékelte a szállított tömeg 1,4%-os csökkenése.

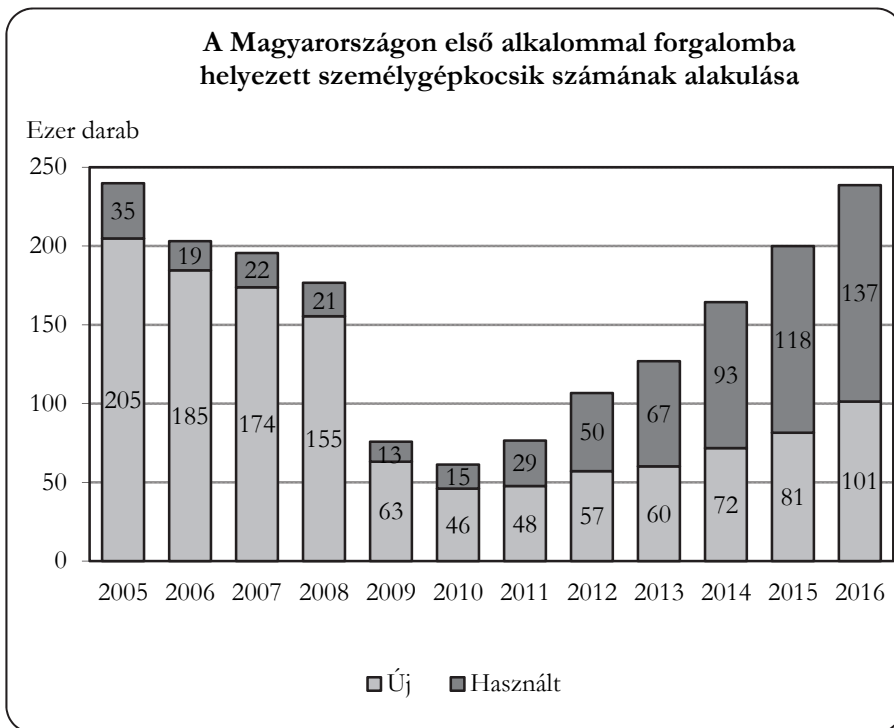
A **helyközi személyszállítás** utaskilométer-teljesítménye 2016-ban 4,4%-kal több volt az egy évvel korábbinál. A teljesítmény növekedése az átlagos utazási távolság hosszabbá válásának következménye, az utazások száma ugyanis 1,5%-kal mérséklődött. A közlekedési eszközök közül a repülőgépek teljesítménye 24, utasszáma 21%-kal emelkedett a 2015. évihez viszonyítva, ami számottevően hozzájárult a valamennyi közlekedési módra számított átlagos utazási távolság hosszabbodásához. A **Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér utasforgalma**¹⁶ 2016 során 11,4 millió fő volt, 11%-kal több az egy évvel korábbinál. Az összteljesítmény közel felét adó autóbuzos közlekedés teljesítménye valamelyest elmaradt a 2015. évitől (–0,4%), a vasúti közlekedése alig változott (+0,2%). 2016-ban az összteljesítményből héttizedes aránnyal részesedő belföldi forgalom esetében stagnálás, a nemzetközi forgalomban 17%-os növekedés következett be a megelőző évhez képest.

A **helyi személyszállításban** tavaly 2,2 milliárd utazást regisztráltunk, 0,7%-kal többet, mint 2015-ben. Az emelkedés legnagyobb részét a villamosok, kisebb mértékben a metró, földalatti forgalmának bővülésével magyarázható (5,5, illetve 2,3%). Az utazások mintegy fele autóbuzokon történt, ahol az utazók száma – a közlekedési eszközök közül egyedüliként – mérséklődött (–1,9%) 2015-höz viszonyítva. A villamosok és autóbuzok forgalomváltozására hatással volt, hogy a budapesti villamoshálózat fejlesztési munkálatai 2016 elejére befejeződtek, amivel párhuzamosan néhány autóbuzjáratot megszüntettek, és ugyanez történt az addig kiesett villamosvonalak pótlását ellátó buszjáratokkal is. Autóbuzokat mindazonáltal nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is kevesebben vettek igénybe 2016-ban, mint az azt megelőző év során (–1,3%).

2016-ban 239 ezer személygépkocsit helyeztek első alkalommal forgalomba az országban, 19%-kal többet az egy évvel korábbinál. Ezen belül az új – kétévesnél fiatalabb – személygépkocsik forgalomba helyezése 24, a használtaké 16%-kal nőtt. Az eltérő mértékű növekedések hatására az új személygépkocsik aránya a forgalomba helyezéseken belül emelkedett (1,7 százalékponttal, 42%-ra), erre ezt megelőzően utoljára 2006-ban volt példa, amikor arányuk 91%-ra emelkedett. A **személygépkocsi-állomány 2016 végén** 3,3 millió járműből állt, átlagos kora 13,9 év volt. Az állományból 2,2 millió jármű, a személygépkocsik kétharmada 10 évesnél idősebb.

¹⁶ A repülőtér utasforgalma a külföldi légitársaságok forgalmát is magába foglalja, míg a teljesítmény kizárólag a magyar légi szállítók magyarországi repülőtereit érintő forgalmára vonatkozik.

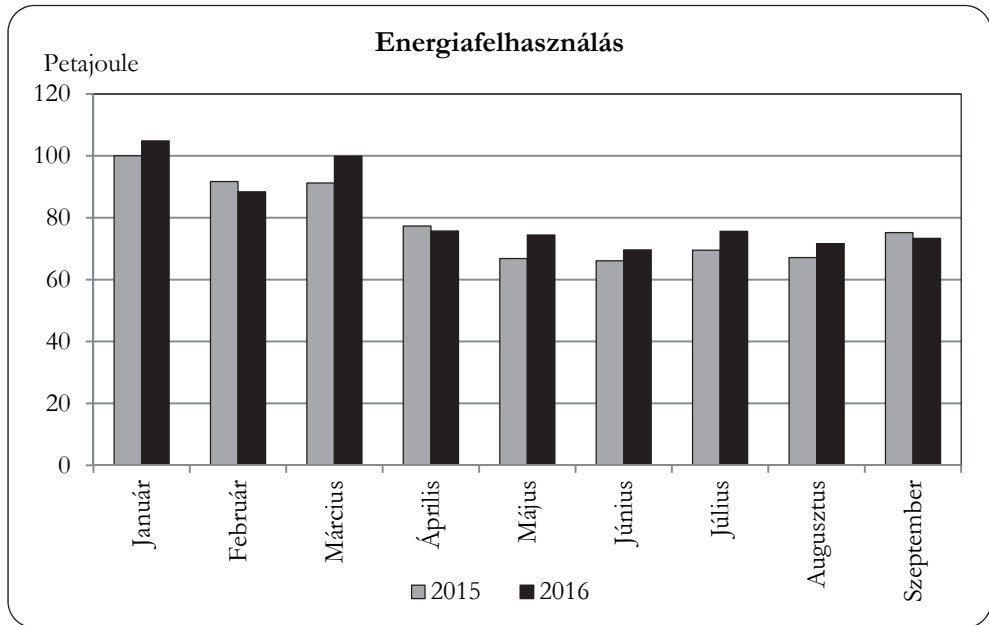
13. ábra

Energia

2016 I–III. negyedévében a hazai gazdasági szereplők 733 petajoule (PJ) **energiát használtak fel**, 4,0%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában, így a gazdaság relatív energiaigényessége – a GDP 2,1%-os emelkedése mellett – 1,9%-kal nőtt. A primer energiafelhasználás 61%-át a – döntően importból származó – kőolaj és földgáz jelentette (közel azonos súllyal). A kizárólag hazai termelésből rendelkezésre álló nukleáris energia a felhasználás 19%-át biztosította. A szén és széntermékek 9,0, a megújuló energiaforrások 7,7, a villamos energia nettó importja a fogyasztás 4,5%-át adta. Az energiaigény fedezésére szolgáló források 35%-a hazai termelésből, 65%-a behozatalból származott. A termelés 5,1, az import 14%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A behozatal 86%-át adó szénhidrogének közül a kőolaj importja 4,7%-kal, a földgázé 41%-kal emelkedett. A földgáz importtöbblete részben készletezésre került, így a tárolói mobilkészlet 2016. szeptember végén 18%-kal (20 PJ-lal) meghaladta az egy évvel korábbi szintet.

14. ábra

Termelői és fogyasztói árak

Mezőgazdasági termelői árak

A **mezőgazdasági termelői árak** 2016-ban 3,8%-kal csökkentek, ezen belül a növényi termékek ára 5,7, az élő állatok és állati termékeké 0,6%-kal mérséklődött. A burgonya kivételével – ahol 17%-os emelkedés volt – valamennyi főbb növénycsoportban csökkentek az árak: a gabonaféléké 8,1, az ipari növényeké 4,4%-kal lett kevesebb az előző évihez képest. Az állatok közül csak a vágósertés ára nőtt (5,2%), a marhái 2,7, a juhé 2,0, a baromfié 1,3%-kal mérséklődött. A tej ára 6,2%-kal csökkent, a tojásé 2,3%-kal emelkedett.

A mezőgazdasági termelés ráfordítási árai 2016-ban 1,5%-kal alacsonyabbak voltak az előző évinél, ami a folyó termelőfelhasználás árszínvonalának 2,1%-os csökkenéséből és a mezőgazdasági beruházások árszínvonalának 1,9%-os növekedéséből adódott. A műtrágyák ára több mint tizedével, az energiaár 6,1%-kal csökkent. Az agráröllő értéke 97,7% volt.

Ipari termelői árak

2016 decemberében – több mint háromévnél követően – megállt az ipari termelői árak csökkenése. Hazánkban az **ipari termelői árak** 2016 decemberében 0,5%-kal növekedtek, ezen belül a belföldi értékesítés árai 1,2, az exportértékesítési 0,2%-kal emelkedtek az előző évhez képest. Az áremelkedés mértékét ugyanakkor visszafogták az olcsóbbá váló energiaipari eladások, amit elsősorban az alap- és nyersanyagok világpiacon árának süllyedése okozott.

2016 egészében az ipari termelői árakat – a megelőző két évhez hasonlóan – a csökkenő tendencia jellemezte, ennek eredményeként az ipari termékekért az egy évvel korábbinál 1,7%-kal kevesebbet kellett fizetni. A mérséklődést elsősorban az energiahordozók alacsonyabb árszínvonala okozta.

A **belföldi értékesítés árai** negyedik éve csökkennek, 2016-ban az előző évhez képest 3,0%-kal. A hazai értékesítés több mint harmadát adó energiaipar értékesítési árai – az energiahordozók világpiacon áralakulásával összefüggésben – 5,8%-kal elmaradtak az egy évvel korábbitól. A feldolgozóiparban a belföldi eladási árak 2,0%-kal alacsonyabbak lettek, ezen belül az alágak többségében emelkedtek. A legnagyobb súlyúnak számító kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás területén – az alapanyagok

világpiaci áralakulásával összefüggésben – 11%-kal alacsonyabb áron értékesítettek. Az élelmiszeripari értékesítési árak 0,3%-kal emelkedtek.

2016-ban a belföldi értékesítésben az **ágazatok rendeltetés szerinti csoportjai** közül a beruházási javakat gyártó ágazatokban 1,8, a fogyasztási cikket gyártó ágazatokban 0,9%-kal nőttek, a továbbfelhasználásra termelő ágazatokban 0,9, az energiatermelő ágazatokban 6,7%-kal csökkentek az árak az egy évvel korábbihoz képest.

Az elmúlt évek áremelkedését követően 2016-ban az **ipari exportértékesítés árai** 1,0%-kal mérséklődtek 2015-höz mérten. A két, legnagyobb értékű exportértékesítést realizáló feldolgozóipari alág közül a járműgyártásban 1,4%-kal emelkedtek, az elektronikai iparban 4,3%-kal csökkentek az árak.

Hazánkhoz hasonlóan – az Egyesült Királyság kivételével – a többi uniós tagországban is csökkentek az ipari termelői árak 2016 folyamán. Ennek eredményeként az **EU-28 egészére számított** ipari termelői árak átlagosan 1,6%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz viszonyítva, amit elsősorban az energiatermelő ágazatok 7,9%-os árzuhanása okozott.

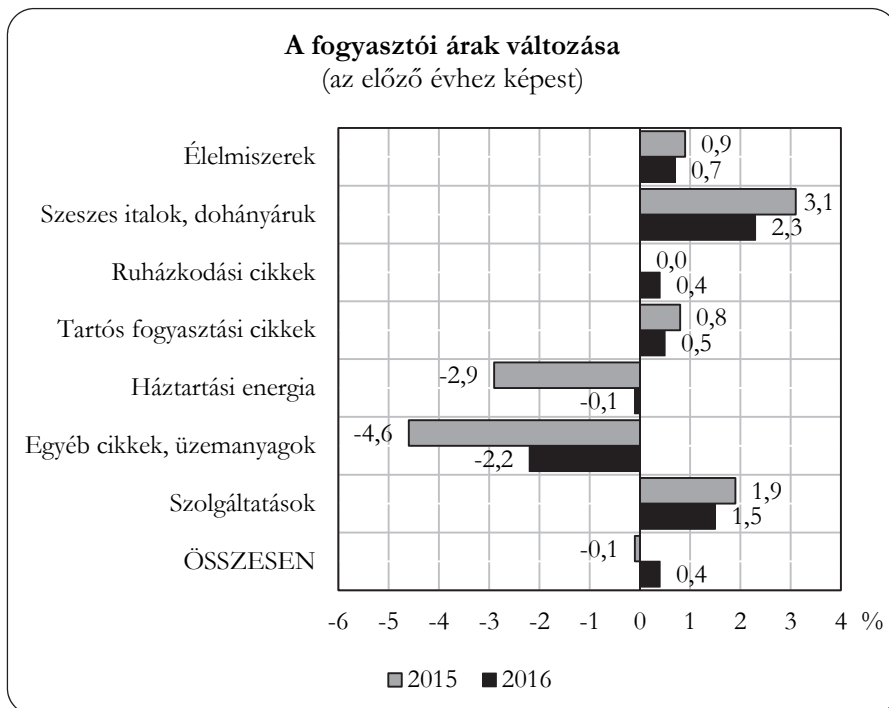
Fogyasztói árak

2016 folyamán a fogyasztói árak 12 hónap alatti változása –0,3 és 1,8% között ingadozott. Az árindex az év eleji emelkedést követően a nyár végéig mérséklődött, leszámítva egy kisebb áprilisi növekedést. Az árszínvonal márciusban, illetve május és augusztus között alacsonyabb volt, mint az előző év azonos időszakában. 2016 szeptemberétől az infláció növekedési pályára állt, és októberben elérte, majd az év utolsó két hónapjában meghaladta az 1%-ot. Ennek hátterében elsősorban az üzemanyagárak növekedése húzódott meg.

A fogyasztói árak 2016-ban összességében 0,4%-kal magasabbak voltak, mint 2015-ben. A fogyasztói kosárban szereplő 140 termék- és szolgáltatáscsoport közül 99 csoportban nőttek, 8-ban nem változtak, 33-ban csökkentek az árak az egy évvel korábbihoz képest. A javak főbb csoportjai közül az **egyéb cikkek** (gyógyszerek, üzemanyagok, lakással, háztartással és testápolással kapcsolatos, valamint a kulturális cikkek) ára mérséklődött a legnagyobb mértékben (–2,2%), annak ellenére, hogy decemberben begyűrűzött a kőolaj világpiaci árának emelkedése. A fogyasztásban elfoglalt magas aránya miatt a járműüzemanyagok árának éves 7,0%-os csökkenése számottevően csillapította az inflációt. 2016-ban a benzin ára literenként átlagosan 26, a gázolajé 29 forinttal olcsóbb volt, mint 2015-ben. A **háztartási energia** fogyasztói

ára elhanyagolható mértékben csökkent ($-0,1\%$), ezen belül a palackos gáz 10% -kal kevesebbe került, a főbb energiahordozók (elektromos energia, vezetékes gáz, távfűtés) ára nem módosult. A szilárd tüzelőanyagok drágultak, a brikettért, kocszért $0,3$, a szénért $0,8$, a tűzifáért $3,8\%$ -kal kellett többet fizetni, mint egy évvel korábban. A **ruházkodási cikkek** árszínvonalára $0,4\%$ -kal nőtt, ezen belül a női ruházaté nem változott, a gyermekruházaté $0,5$, a férfiruházaté $1,0\%$ -kal emelkedett. A **tartós fogyasztási cikkek** évtized elején bekövetkezett árcsökkenését 2015-ben $0,8$, 2016-ban $0,5\%$ -os növekedés váltotta fel, amit alapvetően a járművek drágulása okozott. Ezzel szemben a tartós cikkek (televízió, számítógép, telefon) árainak mérséklődése a technikai fejlődéssel párhuzamosan folytatódott, ezek a termékek 2016-ban átlagosan $3,1\%$ -kal kerültek kevesebbe, mint egy esztendővel korábban.

15. ábra

2016-ban lassult a fogyasztói kosár közel egynegyedét kitevő **élelmiszerárak** emelkedése ($0,7\%$), a csoporton belül azonban jelentős volt a szóródás. A sertéshús 14% -kal olcsóbb lett az általános forgalmi adó kulcs 5% -ra történt mérséklése következtében, a burgonya viszont 26% -kal drágult. A tej, tertermék, tojás árszínvonalára együttesen $3,3\%$ -kal csökkent. Az alapvető élelmiszerek közül a kenyér, a péksütemények és a száraztészták ára 1% alatti mértékben nőtt, a cukor azonban

20%-kal drágult. A kedvezőtlen tavaszi időjárás miatt a friss gyümölcsökért átlagosan 4,9, a zöldségekért 8,3%-kal kellett többet fizetni, mint egy évvel korábban. A fogyasztói kosárból 28%-kal részesedő **szolgáltatások** árnövekedésének üteme mérséklődött 2015-höz képest, de még így is átlag feletti volt (1,5%). Majdnem mindegyik szolgáltatási területen emelkedtek az árak, a közlekedési szolgáltatásoké 0,8, a lakbér, lakásszolgáltatásoké 1,4, a kulturális és szabadidő szolgáltatásoké 1,7, a testápolási, egészségügyi szolgáltatásoké 2,2, az üdülési szolgáltatásoké 3,4%-kal. Az előző évhez hasonlóan 2016-ban is a **szeszes italok, dohányárúk** drágultak a legnagyobb mértékben (2,3%), elsősorban a cigarettaárak emelése miatt.

Az infláció különbözőképpen érinti a **lakosság és a háztartások egyes csoportjait** eltérő jövedelmi szintjük és fogyasztási szokásaik miatt. A nyugdíjasok és az alacsonyabb jövedelmű háztartások körében 2016-ban az átlagosnál magasabb volt az árváltozás (0,6 és 0,7%). A fogyasztási sajátosságok nyomán az idősebb korosztályt érzékenyen érintette a gyógyszerek, gyógyárúk drágulása, az alacsonyabb jövedelmű társadalmi csoportokat pedig a szilárd tüzelőanyagok és a szeszes italok, dohányárúk árának emelkedése. A magas jövedelműek körében az árszínvonal 0,1 százalékponttal meghaladta az átlagosat, a közepes jövedelműek csoportjában megegyezett vele, az aktív és a legalább 3 gyermeket nevelő háztartások esetében pedig 0,1 százalékponttal alacsonyabb volt.

A fogyasztói árak hazai alakulására hatott a nemzetközi viszonylatban alacsony inflációs környezet is. Az Európai Unióban 2012 és 2014 között folyamatosan lassult az áremelkedés üteme. A nemzetközi összehasonlítást biztosító **harmonizált fogyasztói árindex** (HICP) alapján az árszínvonal 2015-ben az EU-28 egészében nem változott, 2016-ban 0,3%-kal emelkedett. Az elmúlt évben 15 tagállamban nőtt az árszínvonal, Dániában, Görögországban és Luxemburgban nem változott, 10 országban – elsősorban a déli és a balkáni államokban – csökkent. Belgiumban volt a legmagasabb az áremelkedés üteme (1,8%), Bulgáriában az árcsökkenése (-1,3%).

*Társadalmi és jövedelmi folyamatok***Demográfiai helyzet**

Az előzetes adatok szerint **2016-ban** tovább emelkedett a születések száma, ugyanakkor az egy évvel korábbinál kevesebben haltak meg, ennek eredményeként a természetes népességfogyás üteme lassult.

2016 január–decemberben 93 100 **újszülött jött világra**, 1,5%-kal (1410-zel) több az egy évvel korábbinál. A születésszám az első félév négy hónapjában elmaradt a 2015. azonos időszakától, az év többi hónapjában viszont meghaladta azt. Ezer lakosra az előző évinél 0,2 ezrelékponttal több, 9,5 élveszületés jutott.

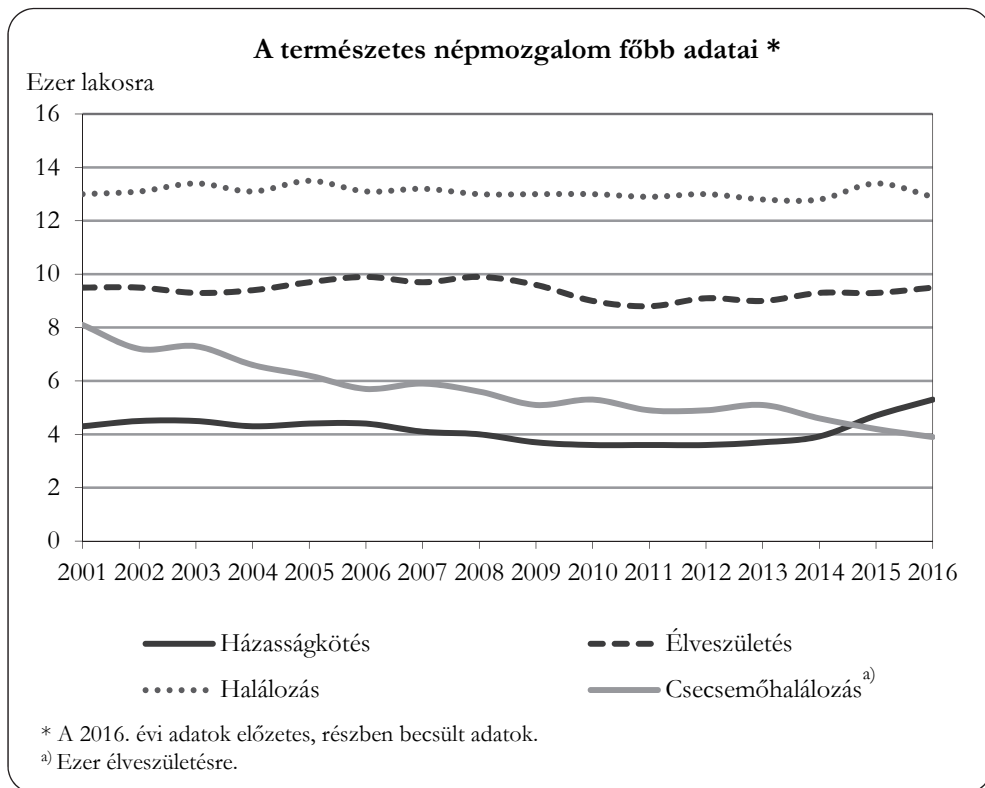
2016 folyamán 126 900-an **haltak meg**, 3,6%-kal (4797 fővel) kevesebben, mint egy évvel korábban. Ezer lakosra 12,9 halálozás jutott, szemben a 2015. évi 13,4 ezrelékkal. A halálozások száma hat hónapban mérséklődött, hat hónapban viszont nőtt a 2015. évihez képest. A halálozási többlet az év utolsó négy hónapjára volt leginkább jellemző (átlagosan 6,0%), de ezen belül is kimagasló volt decemberben, amikor közel 11 900-an hunytak el, 11%-kal többen, mint 2015 azonos hónapjában.

A **csecsemőhalandóság** tovább javult, és 2016-ban az eddigi legalacsonyabb szintet érte el: a 3,9 ezrelékes érték 0,3 ezrelékponttal alacsonyabb volt az egy évvel korábbinál.

A születések és a halálozások számának különbségeként kialakult **természetes népességfogyás** 33 800 fő volt, 16%-kal kevesebb a 2015. évinél.

Folytatódott a **házasságkötések** számának emelkedése: 2016-ban 51 800 házasságot anyakönyveztek, 12%-kal (5663-mal) többet, mint egy évvel azelőtt.

Az időszak végén a 2011. évi népszámlálás adatai alapján továbbvezetett **népesség becsült lélekszáma** – a nemzetközi vándorlás figyelembevételével – 9 millió 799 ezer fő volt.

Foglalkoztatottság, keresetek

2016-ban tovább javultak a főbb **munkaerőpiaci mutatók**: a gazdaságilag aktívak rétege szélesedett, ezen belül a foglalkoztatottság bővült, a munkanélküliség mérséklődött, míg ezzel párhuzamosan az inaktívák száma és aránya mérséklődött az előző évihez képest.

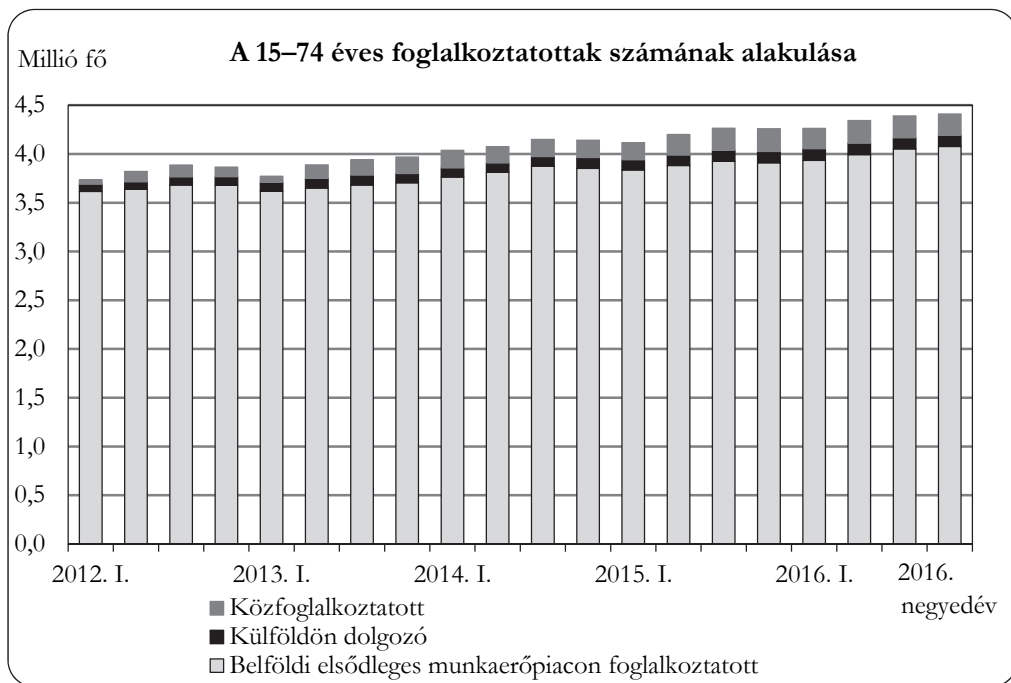
Az elmúlt években bekövetkezett munkaerőpiaci folyamatoknak köszönhetőn hazánk pozíciója **uniós összehasonlításban** folyamatosan javul. Ezen belül a rendelkezésre álló legfrissebb, 2016. III. negyedévi adatok szerint a hazai foglalkoztatási arány számottevő bővülése azt eredményezte, hogy a magyar és az uniós átlag megegyezett, egyaránt 67,1% volt, míg a munkanélküliség hazai szintje (3,4 százalékponttal) alacsonyabb volt az uniós mutatójánál (8,3%). Magyarország a

tagállamok foglalkoztatási és munkanélküliségi rangsorában előrébb lépett, előbbiben a középmezőny elején szerepel, míg utóbbinál az egyik legalacsonyabb értékkel rendelkezik.¹⁷

2016-ban a foglalkoztatottak éves átlagos száma – a 15–74 éves népességen belül – 4 millió 352 ezer fő volt, 141 ezer fővel meghaladta az előző évit. (A foglalkoztatottak 2016. évi száma a munkaerő-felmérés 24 éves történetének legmagasabbika.) A foglalkoztatás növekedésének forrása 90%-ban a hazai elsődleges munkaerőpiachoz kötődött, amellett, hogy a magukat közfoglalkoztatottnak vallók és a külföldi telephelyen dolgozók száma – mintavételi hibahatáron belül – kismértékben szintén bővült. A foglalkoztatottak közül a 15–64 évesek korcsoportjába 4 millió 309 ezer fő tartozott, 134 ezer fővel (3,2%-kal) több a 2015. évinél, míg **foglalkoztatási arányuk** 66,5%-os értéke egy év alatt 2,6 százalékponttal nőtt. A foglalkoztatás szezonális jellege mérséklődött, mivel az éven belül folyamatosan nőtt a foglalkoztatottak száma és aránya – a legmagasabb mutatók a IV. negyedévet jellemezték. 2016 IV. negyedévében a foglalkoztatottak száma 4 millió 363 ezer fő volt, 141 ezer fővel magasabb az egy évvel korábbinál, a foglalkoztatási arány 2,7 százalékponttal, 67,5%-ra emelkedett.

¹⁷ Az adatok a 15–64 éves népességre vonatkoznak. Forrás: az Eurostat adatbázisa.

17. ábra

2016-ban a **férfiak** foglalkoztatási mutatói nagyobb mértékben javultak, körükben a foglalkoztatási arány az előző évihez képest 2,7 százalékponttal, 73,0%-ra, míg a **nőké** 2,4 százalékponttal, 60,2%-ra bővült. Mindhárom fő **korcsoport** esetében nőtt a foglalkoztatottság. A munkaerőpiacon kis számban jelen lévő 15–24 éves fiatalok foglalkoztatási aránya 28,1, az ún. legjobb munkavállalási korú, 25–54 éveseké 82,2, az idősebb, 55–64 éveseké pedig 49,8%-ra emelkedett. A foglalkoztatási arány mindegyik, az **iskolai végzettség** alapján képzett kategória esetében meghaladta az előző évit, ennek mértéke 2,3–3,0 százalékpont közötti volt. Nincs változás a tekintetben, hogy a legfeljebb alapfokú végzettségűek foglalkoztatottá válásának esélye a legkisebb, körükben a foglalkoztatási arány 36,6%-ot tett ki. Ezzel szemben a felsőfokú végzettségűek esetében a legnagyobb ennek lehetősége, mutatójuk értéke 84,4% volt 2016-ban.

9. tábla

A 15–64 évesek foglalkoztatási aránya és a munkanélküliségi rátája főbb jellemzők szerint

Mutatók	Foglalkoztatási arány		Munkanélküliségi ráta	
	2015	2016	2015	2016
Nemek szerint				
Férfiak	70,3	73,0	6,6	5,2
Nők	57,8	60,2	7,1	5,1
Korcsoportok szerint				
15–24 éves	25,7	28,1	17,3	12,9
25–54 éves	80,6	82,2	6,0	4,5
55–64 éves	45,3	49,8	5,8	4,4
Legmagasabb iskolai végzettség szerint				
Legfeljebb alapfokú	33,9	36,6	17,4	13,2
Középfokú, érettségi nélkül	71,6	74,1	7,4	5,5
Középfokú, érettségivel	66,6	69,6	5,7	4,2
Felsőfokú	82,1	84,4	2,4	1,8
Összesen	63,9	66,5	6,8	5,1

2016-ban a **nemzetgazdaság mindhárom szektorában** (mezőgazdaság, ipar és építőipar, valamint szolgáltatás) nőtt a foglalkoztatottak száma az előző évihez viszonyítva. A mezőgazdaságban 213 ezren, 6,5%-kal többen dolgoztak. Az ipari ágakban 1 millió 37 ezer főt foglalkoztattak, ez 4,0%-os bővülést jelent a 2015. évihez képest. A feldolgozóipart növekvő foglalkoztatotti létszám jellemezte, a nagyobb létszámú alágak közül a járműgyártás, a kohászat, fémfeldolgozás, illetve az elektronikai ipar területén is többen dolgoztak, mint egy évvel korábban. Az építőiparban 276 ezer főt foglalkoztatottak, ez 2,0%-os növekedés. A szolgáltató tevékenységet ellátó ágakban a 2 millió 773 ezer fős foglalkoztatotti létszám 2,9%-os létszámbővülésnek felelt meg. Ezen belül egyaránt növekedett a foglalkoztatottak száma a piaci szolgáltatást és a jellemzően közszolgáltatást végző ágakban is.

2016-ban a 15–64 éves népesség körében a **munkanélküliek** száma átlagosan 234 ezer fő volt, negyedével (73 ezer fővel) kevesebb az előző évinél, míg a munkanélküliségi ráta ugyanezen időszak alatt 1,7 százalékponttal 5,1%-ra csökkent. (A munkanélküliség 2016. évi szintje a legalacsonyabb a munkaerő-felmérés kezdő dátumát jelentő 1992 óta.) Az éven belül kedvezően alakultak a folyamatok: negyedévről negyedévre mérséklődött a munkanélküliek száma és aránya, így a IV. negyedévet jellemezték a legalacsonyabb mutatók. 2016. IV. negyedévben 204 ezer

munkanélküli volt, 75 ezer fővel (27%-kal) kevesebb az előző év azonos időszakánál, míg a munkanélküliségi ráta 4,5%-os értéke 1,7 százalékponttal lett kevesebb.

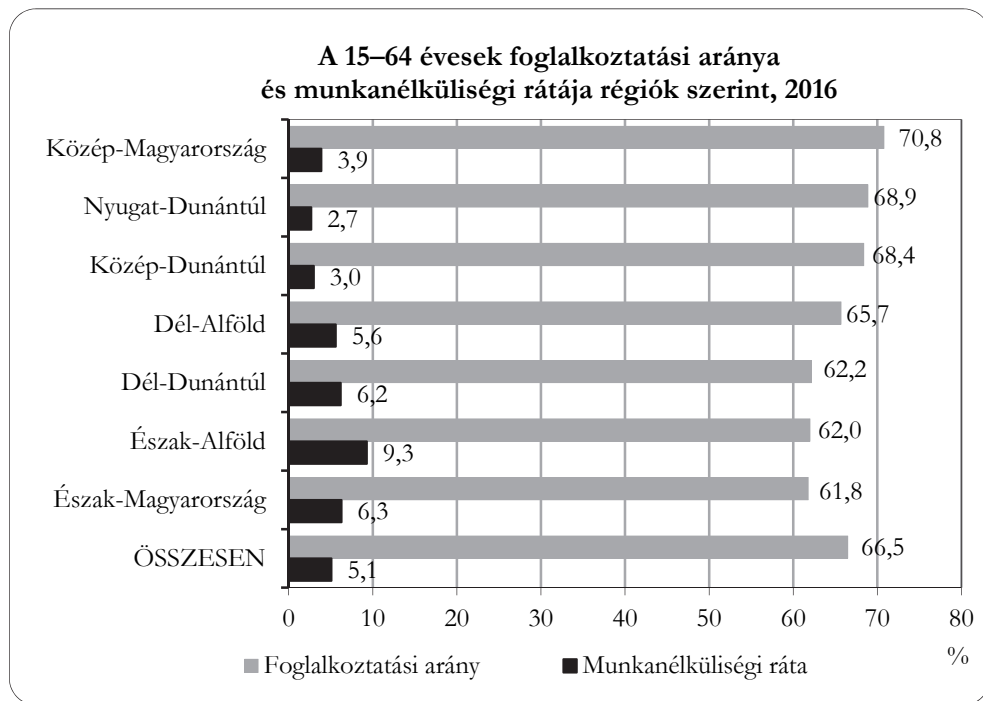
2016-ban a **nemek szerinti** bontást tekintve a nőket némileg alacsonyabb (5,1%) munkanélküliségi ráta jellemezte, mint a férfiakat (5,2%), egyúttal körükben javultak jelentősebben (2,0 és 1,5 százalékponttal) a munkanélküliségi mutatók a 2015. évihez viszonyítva. Mindhárom fő **korcsoportban** kisebb lett a munkanélküliek száma és aránya. A legnagyobb mértékű csökkenés a 15–24 éves fiatalokat jellemezte, körükben 4,4 százalékponttal, 12,9%-ra mérséklődött a munkanélküliségi ráta. A 25–54 évesek és az 55–64 évesek korcsoportjában közel azonos mértékű (1,5 és 1,4 százalékpontos) csökkenés mellett a munkanélküliségi ráta értéke 4,5 és 4,4% volt 2016-ban. A munkanélküliségi ráta mindegyik **iskolai végzettség** szerinti kategóriában alacsonyabb lett az egy évvel korábinál, leginkább (4,2 százalékponttal) a legfeljebb alapfokú végzettségűek esetében. Az iskolai végzettség szintje erősen befolyásolja a munkához jutás esélyét, ezáltal a legfeljebb alapfokú végzettségűek munkanélküliségi rátája (13,2%) több mint hétszeresen haladta meg a felsőfokú végzettségűekét (1,8%).

2016-ban az **álláskeresők** átlagosan 18,4 hónapot **töltöttek munkakereséssel**, ez megegyezett a 2015. évivel, míg a **tartósan**, vagyis legalább egy éve **állástalanok aránya** ugyanezen időszak alatt 1,0 százalékponttal, 48,4%-ra nőtt.

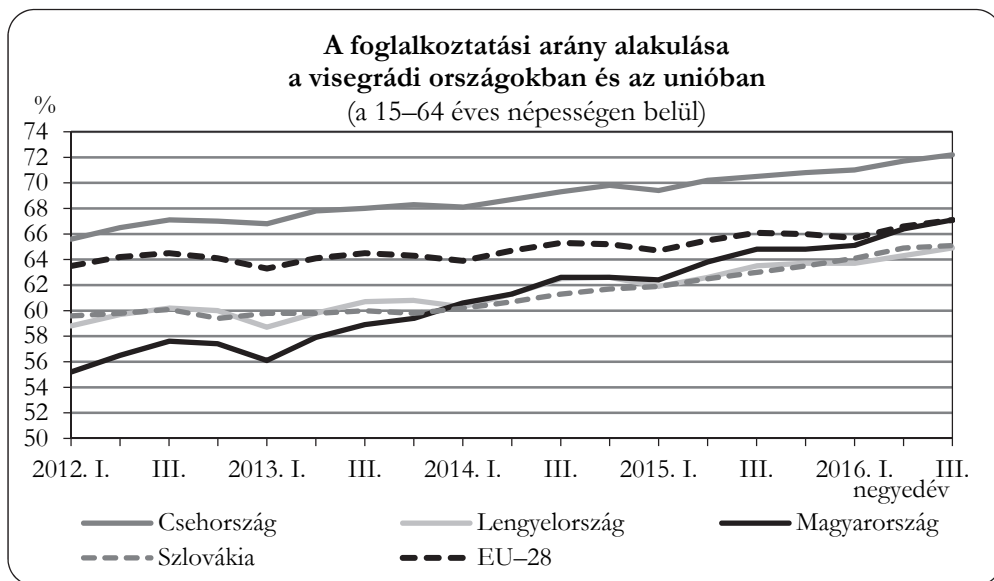
A **Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat** adminisztratív adatai szerint a nyilvántartott álláskeresők száma átlagosan 314 ezer fő volt 2016-ban, 17%-kal kevesebb az egy évvel korábinál. Többek között mérséklődött a pályakezdő fiatalok, a diplomások, illetve a – nagy létszámú – szakképzetlen álláskeresők száma.

2016-ban mindegyik **régiót** bővülő foglalkoztatási arány és csökkenő munkanélküliségi ráta jellemezte a 2015. évihez viszonyítva. Leginkább Dél-Alföld munkaerőpiaci pozíciója javult: a foglalkoztatási arány 3,5 százalékponttal nőtt, miközben a munkanélküliségi ráta 2,3 százalékponttal alacsonyabb lett. A foglalkoztatás szintje továbbra is Közép-Magyarországon, Közép- és Nyugat-Dunántúlon a legmagasabb (68,4–70,8% közötti), egyúttal itt a legalacsonyabb a munkanélküliségi ráta (2,7–3,9%). Ezzel szemben Észak-Magyarországon mértük a legkisebb foglalkoztatási arányt (61,8%), a legnagyobb munkanélküliségi rátát pedig Észak-Alföldön (9,3%). A **megyék**et tekintve – Budapest mutatóit nem figyelembe véve – Győr-Moson-Sopron és Vas megyét jellemezte a legmagasabb foglalkoztatási arány (69,8 és 69,3%) és a legalacsonyabb munkanélküliségi ráta (2,1 és 2,6%), miközben a legalacsonyabb foglalkoztatási (59,9%) és a legmagasabb munkanélküliségi szintet (11,6%) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében mértük.

18. ábra

A rendelkezésre álló legfrissebb, **2016 III. negyedévi** adatok alapján – a 15–64 évesek körében – mind az **unió 28 tagállamának** átlagát tekintve, mind a tagországok döntő többségében bővült a foglalkoztatás és mérséklődött a munkanélküliség az egy évvel korábbihoz képest. Az EU-28 átlagában a **foglalkoztatási arány** 67,1, a **munkanélküliségi ráta** 8,3% volt. Ez a két munkaerőpiaci mutató egyaránt jelentős mértékben javult Cipruson, Horvátországban, Magyarországon, Spanyolországban és Szlovákiában 2015 III. negyedévéhez viszonyítva. Ezzel szemben Bulgáriát, Észtországot, Luxemburgot, Romániát és Szlovéniát csökkenő foglalkoztatási arány, míg Ausztriát, Dániát, Észtországot és Olaszországot növekvő munkanélküliségi ráta jellemezte ugyanezen időszak alatt. A foglalkoztatás szintje Dániában, Hollandiában, Németországban és Svédországban volt a legmagasabb (75,0–77,3%), Görögországban, Horvátországban és Olaszországban a legalacsonyabb (53,0–58,4%). A munkanélküliségi ráta értéke Görögországban és Spanyolországban – a jelentősebb rátacsökkenés ellenére – továbbra is kiemelkedő (22,8 és 19,0%), ezenkívül itt a legmagasabb a fiatal, 15–24 éves munkanélküliek aránya. (A görög és spanyol fiatalok mutatója meghaladta a 40%-ot, miközben az unió átlaga 18,5, a magyar 12,7% volt.) Az állástalanok aránya – a 15–64 éves népességen belül – Csehországban és Németországban volt a legalacsonyabb, 4,0 és 4,1% 2016 III. negyedévében.

2016-ban a **keresetek** alakulását elsősorban a különböző súlyú központi intézkedések határozták meg. Ezek közül a minimálbér és a garantált bérminimum 5,7–5,7%-os növekedése, a fegyveres testületeknél dolgozók béremelése, továbbá az egészségügyi és szociális területen dolgozók részére kifizetett emelt bérkiegészítés, illetve kiegészítő pótlék bírt jelentős hatással. A korábbi intézkedések közül a költségvetési szféra túlsúlya által jellemzett mindhárom nemzetgazdasági ágban voltak olyan, részben 2015 második felében végbement intézkedések, amelyek szerepet játszottak a 2016. évi bérek alakulásában. Ezek közül hatásában a legjelentősebb a rendvédelmi dolgozók 2015. július 1-jével differenciált módon végrehajtott 30%-os illetményemelése volt, amit 2016-ban újabb, 5%-os rendezés követett, emellett 2016-ban korrigálták a kormányhivatalok dolgozóinak bérét is. Ezeken túlmenően a költségvetési szféra keresetalakulását a közfoglalkoztatottak létszámának nagysága is befolyásolta.

2016. decemberben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók – nemzetgazdasági szintű¹⁸ – **bruttó átlagkeresete** 288 800 forint volt, 5,7%-kal magasabb az egy évvel korábbinál. A családi adókedvezmény nélküli **nettó átlagbér** 192 100 forintos összege 7,3%-kal meghaladta a 2015. decemberit. (2016-ban a személyijövedelemadó-kulcs 1 százalékponttal csökkent az előző évihez képest, ennek következtében a bruttó és a

¹⁸ A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél.

nettó keresetek növekedési üteme 2016 januárjától eltér egymástól.) A családi adókedvezmény figyelembe vételével becsülhető nettó átlagkereset 199 300 forint volt.

2016-ban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók nemzetgazdasági szintű **havi bruttó átlagkeresete** 263 200 forint, ennek – családi adókedvezmény nélküli – nettó összege 175 000 forint volt. A kedvezményt is figyelembe véve a **nettó bér** 182 200 forintra becsülhető. 2016-ban a családi adókedvezmény igénybevételének szabályai – elsősorban a kétgyermekes családok esetében – jelentősen módosultak, befolyásolva a nettó keresetek nagyságát és változását.

2016-ban a bruttó átlagkereset 6,1, a nettó 7,8%-kal nőtt a 2015. évihez képest. (Az éven belül mindegyik negyedévet jelentős mértékű bérnövekedés jellemezte, leginkább a IV. negyedévet, ekkor a bruttó kereset 6,4, a nettó pedig 8,0%-kal bővült.) A közfoglalkoztatottak átlagkereseti adatait figyelmen kívül hagyva a bruttó átlagkereset egy év alatt 6,5, a nettó 8,1%-kal emelkedett.

A vállalkozásoknál alkalmazásban állók átlagosan havi nettó 184 200 forintot kerestek, 7,0%-kal többet az előző évinél. A közfoglalkoztatás hatását kiszűrve a költségvetésben dolgozók 186 700 forintot kitevő nettó átlagbére 11,2%-kal meghaladta a 2015. évit, míg a nonprofit szervezeteknél alkalmazottaké egy év alatt 7,3%-kal, 169 200 forintra nőtt.¹⁹

10. tábla

A nettó átlagkeresetek alakulása, 2016

Megnevezés	Összesen		Közfoglalkoztatás nélkül	
	forint	változás az előző évhez képest, %	forint	változás az előző évhez képest, %
Versenyszféra	184 200	7,0	185 000	7,0
Költségvetés	157 900	9,5	186 700	11,2
Nonprofit szervezetek	154 400	7,3	169 200	7,3
Nemzetgazdaság összesen	175 000	7,8	185 000	8,1
Ebből: közfoglalkoztatott	52 500	0,5	X	X

2016-ban az előző évekhez képest gyorsult a **reálkeresetek** növekedési dinamikája. A fogyasztói árak 0,4%-os növekedése mellett a – családi adókedvezmény nélküli – reálkereset 7,4%-kal volt magasabb a 2015. évinél. (2014-ben 3,2, 2015-ben 4,4%-os reálbér-növekedés történt.)

A költségvetési szférában és a nonprofit szervezeteknél a foglalkoztatottak érintett köre, mintegy 142 ezer fő – a 2011–2012. évi adó- és járulékváltozások ellentételezését

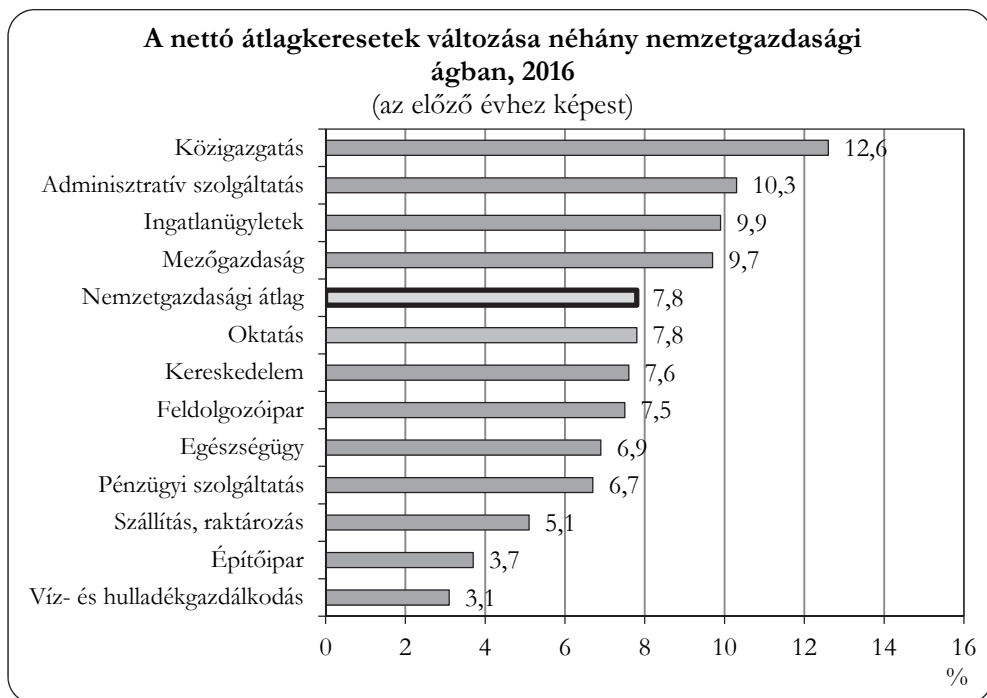
¹⁹ A költségvetési intézmények és a nonprofit szervezetek kiemelését az indokolja, hogy ebben a két gazdálkodási formában alkalmazzák a közfoglalkoztatottak 94%-át.

szolgáló – a keresetbe nem tartozó **kompenzációban** részesült, ennek összege mindkét területen átlagosan bruttó 9400 forint volt 2016-ban.

A **közfoglalkoztatottak** átlagos létszáma 202,5 ezer fő volt, 5,5%-kal több a 2015. évinél. Bruttó 79 000 forintos átlagkeresetük 1,0%-kal maradt el az egy évvel korábbtól.

A **nemzetgazdasági ágak** közül változatlanul a pénzügyi szolgáltatás, valamint az információ és kommunikáció területén volt a legmagasabb a nettó átlagkereset (345 és 319 ezer forint), az itt dolgozók bére megközelítőleg kétszerese a nemzetgazdasági átlagnak. Ezzel szemben a humán-egészségügyi, szociális ellátásban és a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátásban dolgozók keresték a legkevesebbet (103 és 110 ezer forintot), ez az átlagtól 41, illetve 37%-kal maradt el. A nemzetgazdaság mindegyik ágában nőtt a nettó átlagkereset, legnagyobb mértékben a közigazgatás, az adminisztratív szolgáltatás, az ingatlanügyletek és a mezőgazdaság területén (9,7–12,6%), legkisebb mértékben pedig a víz- és hulladékgazdálkodás, valamint az építőipar ágban (3,1 és 3,7%). A közigazgatás keresetnövekedési ütemét jelentősen befolyásolta a fegyveres testületek illetményemelése, ami az év egészében kiemelkedő mértékű volt. A honvédelemben 36, a közrend, közbiztonság területén 19, a tűzvédelemben pedig 21%-kal nőttek a keresetek az előző évihez képest.

20. ábra

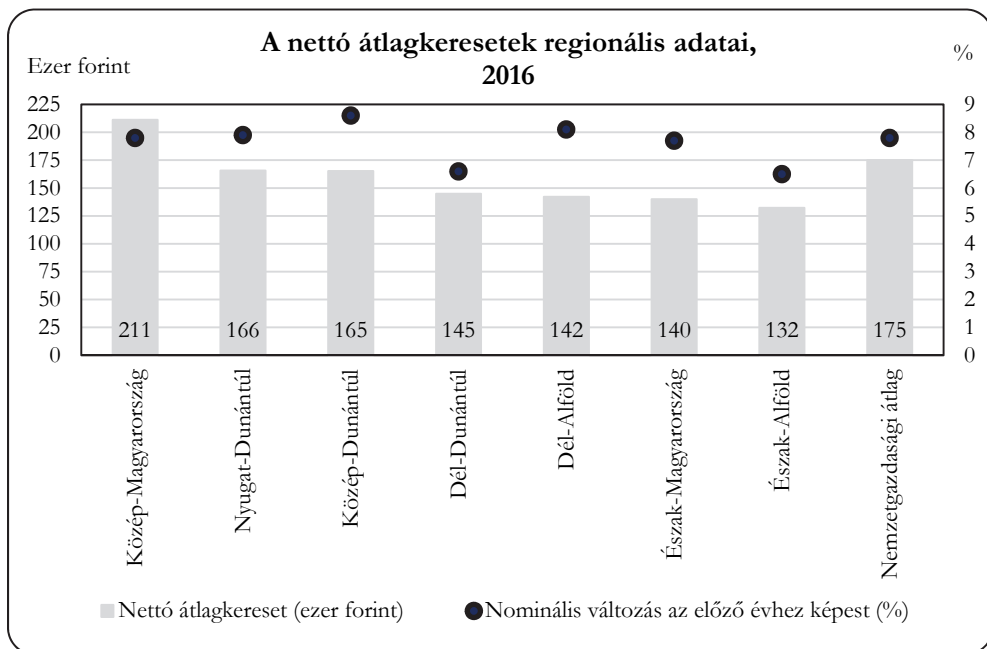

A **rendszeres** (prémium, jutalom, egyhavi külön juttatás nélküli) **havi bruttó átlagkereset** egy év alatt 6,1%-kal, 244 800 forintra nőtt, így a rendszeres keresetek növekedési üteme megegyezett a bruttó átlagkeresetekével. Ezen belül a versenyszférát 5,3, a költségvetést 8,0%-os bővülés jellemezte. A költségvetési intézményeknél alkalmazásban állók – közfoglalkoztatottak nélküli – rendszeres bére egy év alatt 9,7%-kal nőtt.

A nemzetgazdasági szintű, átlagos **havi munkajövedelem** összege (277 200 forint) 6,1%-kal meghaladta a 2015. évit. A havi kereseten felüli egyéb pénzbeli, illetve természetbeni juttatások (jubileumi jutalom, étkezési térítés, lakhatási támogatás, munkába járással kapcsolatos költségtérítések) a munkajövedelem 5,1%-át jelentették, ami megegyezett az egy évvel korábbival. A munkajövedelem kereseten felüli része a közigazgatás, illetve a szállítás és raktározás területén a legmagasabb (8,0 és 8,5%), az építőiparban és a humán-egészségügyi, szociális ellátásban a legalacsonyabb (2,7 és 2,9%).

2016-ban a **régiók** közül Közép-és Nyugat-Dunántúlon, valamint Dél-Alföldön a nettó nominális béremelkedés (7,9–8,6%) magasabb volt, mint a nemzetgazdaság 7,8%-os átlaga, Közép-Magyarországon megegyezett azzal, ugyanakkor a többi régióban (6,5–7,7%) kisebb volt annál. (A **megyék** kereseti körképe szerint a növekedés két végpontja Nógrád, illetve Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: előbbi 9,9%-os bérnövekedés jellemezte, utóbbi kettőt egyaránt 6,1%-os.) Közép-Magyarország kiemelkedik a kereseti rangsorból – a főváros és vonzáskörzete kereseti adottságai okán –, itt a nettó átlagbér 211 ezer forint volt, miközben a legalacsonyabb mutatóval rendelkező Észak-Alföldön 132 ezer forint. Több mint 7 ezer forinttal, 79 ezer forintra nőtt a legmagasabb és a legalacsonyabb bérrrel rendelkező régió közötti differencia.

21. ábra

A 2011-ben bevezetett, gyermekek utáni személyijövedelemadó-kedvezmény szabályai 2016-ban némileg változtak. Az egygyermekesek a korábbi 62 500 forinttal szemben eltartotanként havi 66 670, a kétgyermekesek havi 83 330 forinttal csökkenthették a személyijövedelemadó-alapjukat, míg a 3 vagy annál több gyermekről gondoskodók kedvezménye 206 250 forintról 220 000 forintra emelkedett. 2016-ban a **keresetek – családi adókedvezmény figyelembevételével számított – reálértéke**²⁰ nemzetgazdasági szinten 7,2%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. Az elmúlt évi módosítás a két gyermeket nevelők körében eredményezte a legnagyobb mértékű (8,7%-os) reálkereset-növekedést a 2015. évihez képest. A családi adókedvezmény figyelembevételével becsülhető nettó bér összege átlagosan 182 200 forint volt, 7,7%-kal több az egy évvel korábbinál. (A családi adókedvezmény munkavállalónként átlagosan havi 7,2 ezer forint többletet eredményezett a családok jövedelmében a kedvezményre nem jogosultak nettó béréhez képest.) Jelentős különbség mutatkozik a gyermekszámot figyelembe véve, mivel a 3 vagy annál több gyermeket nevelők havi nettó 223 200 forintos keresete több mint 51 ezer forinttal magasabb volt a gyermektelenekénél.

²⁰ A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell számítása szerint.

11. tábla

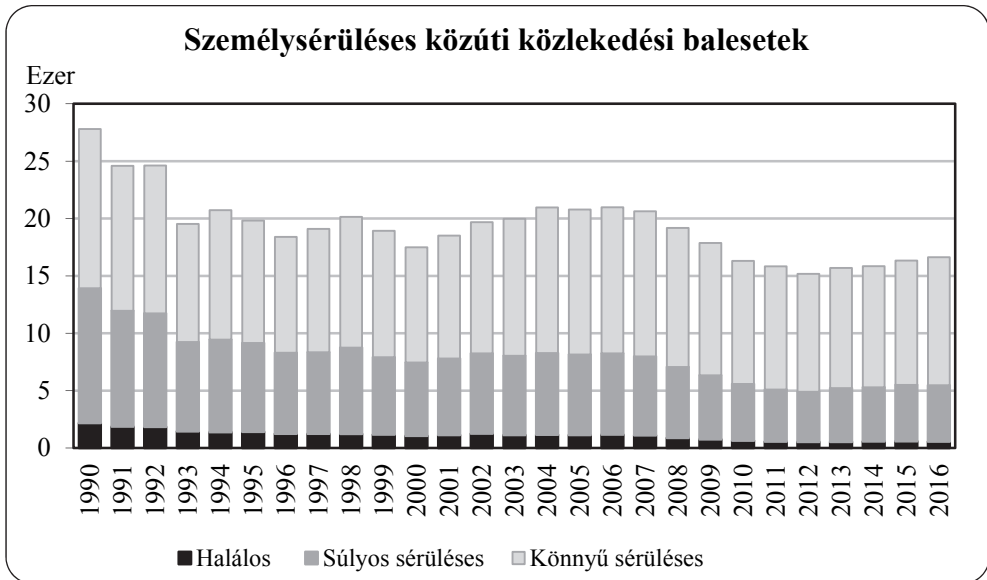
**A családi adókedvezmény figyelembevételével számított nettó- és reálkereset alakulása,
2016**

Eltartott gyermekek száma	Nettó kereset		Reálkereset	Az alkalmazásban állók részaránya háztartástípus szerint, %
	forint/fő/hó	előző évihez viszonyított változása, %		
Nincs eltartott gyermek	171 900	8,1	7,7	53,4
1 gyermek	179 100	7,8	7,4	22,9
2 gyermek	202 900	9,2	8,7	17,3
3 vagy annál több gyermek	223 200	6,4	6,0	6,3
Nemzetgazdaság összesen	182 200	7,7	7,2	100,0

Személy sérüléses közúti közlekedési balesetek

A személy sérüléses közúti közlekedési balesetek száma a 2012. évi legalacsonyabb érték óta évről évre enyhén emelkedik, 2016-ban 1,8%-kal történt több baleset, mint az előző évben. A több, mint 16 és fél ezer balesetben 607-en életüket veszítették, több mint 5 és fél ezren súlyosan, és közel 16 ezren könnyen sérültek. A balesetek kimenetele enyhén javult, a halálos áldozatok száma 5,7, a súlyosan sérülteké 0,6%-kal mérséklődött. A balesetek 64%-át személygépkocsi-vezetők okozták, 11%-át kerékpárosok. A segédmotoros kerékpárt vezetők 14, a gyalogosok 12%-kal több balesetet okoztak, mint 2015-ben. A balesetek közel harmada a sebesség nem megfelelő megválasztása miatt következett be, negyedében vétettek az irányváltoztatás, kanyarodás szabályai ellen, és közel negyedében nem adták meg az elsőbbséget. A sérülések 37%-a lakott területen kívül bekövetkezett baleset során keletkezett, és 4,4%-uknak volt helyszíne valamelyik autópálya; legtöbben (973-an) az M1-esen sérültek, a legtöbb halálos áldozat (11-11) az M1-esen és M3-ason vesztette életét. Ittasan a balesetek 9,6%-át okozták. A segédmotorosok által okozott balesetek 24, a kerékpárosok által előidézettek 21%-ában játszott szerepet az alkohol.

22. ábra

FÜGGELÉK

A TEÁOR'08 nomenklátúra szerinti nemzetgazdasági ágak teljes és a tájékoztatásban előforduló közérthető, rövid megnevezései

Teljes megnevezés, TEÁOR'08		Rövid megnevezés	
A	Mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat	A	Mezőgazdaság
B	Bányászat, kőfejtés	B	Bányászat
C	Feldolgozóipar	C	Feldolgozóipar
D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	D	Energiaipar
E	Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgyűjtés, hulladékgyűjtés, kármentesítés	E	Víz- és hulladékgyűjtés
F	Építőipar	F	Építőipar
G	Kereskedelem, gépjárműjavítás	G	Kereskedelem
H	Szállítás, raktározás	H	Szállítás és raktározás
I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	I	Vendéglátás
J	Információ, kommunikáció	J	Információ és kommunikáció
K	Pénzügyi, biztosítási tevékenység	K	Pénzügyi szolgáltatás
L	Ingatlanügyletek	L	Ingatlanügyletek
M	Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	M	Tudományos és műszaki tevékenység
N	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	N	Adminisztratív szolgáltatás
O	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	O	Közigazgatás
P	Oktatás	P	Oktatás
Q	Humán egészségügyi, szociális ellátás	Q	Egészségügyi szolgáltatás
R	Művészet, szórakoztatás, szabadidő	R	Művészet és szabadidő
S	Egyéb szolgáltatás	S	Egyéb szolgáltatás
T	Háztartás munkaadói tevékenysége, termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra	T	Háztartások tevékenysége
U	Területen kívüli szervezet	U	Területen kívüli szervezet

Jelmagyarázat:

- = a jelenség nem fordult elő
- .. = az adat nem ismeretes
- 0 = a mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad
- x = a mutató nem értelmezhető
- + = előzetes adat
- R = revidált adat
- , | = a vonallal elválasztott adatok összehasonlíthatósága korlátozott